

VICTOR ION POPA

RAVANIA CARMANA

Coperta originală a manuscrisului, desenată de Victor Ion Popa

FLOREA	proprietar
ECATERINA	sofia lui
ANDREI	} băieții lor
MIRCEA	
ION	argat
ANICA	nevasta lui
TINCUȚA	nepoata lor
PANAIT UNGUREANU	cîrcumar
PETRU AL VĂDANEI	țaran

P E R S O A N E L E :

Decorul unic : *odaie în casa lui Florea de la conacul moșiei. Trei ieșiri (afară, la atenanse și în dormitor). Un geam spre sat, alt geam spre... Mobilă veche, comodă, nepretențioasă, simplă.*

A C T U L Î N T Î I

Î N N O P T A T

După lăsarea serii. Decembrie, viscol afară.

S c e n a 1

Ecaterina, Anica

ANICA (*Ecaterinei*): Iar?... Iar te-ai pus pe plîns? (*Ecaterina dă din cap.*) Așa-i! Eu stric, că m-apuc să-ți spun cîte toate și să-ți mai aduc aminte.. Uite, să știi că de azi înainte nu-mi mai deschid gura. Să mă pici cu lumînarea de ți-oi mai spune ceva. Na! Nici cît negru sub unghie. Nimic... Iaca, asta mi-i crucea dacă ți-oi mai... Doamne, iartă-mă!... să nu mă faci s-apuc a zice o vorbă mare.

ECATERINA : Lasă-mă, Anico, nu mă mai necăji și tu! Parcă nu m-ai cunoaște, așa vorbești...

ANICA : Și dacă te cunosc? Să te las? Hai? Să te las să-ți storci ochii toată ziua? Doamne, Doamne, cum se mai vede că n-ai ce face... Ba zău așa! Toată ziua-bună ziua, cu gîndul la băieți... și la răzbel. Apoi de asta plîngi... Dar, ia pune și dumneata mîna pe ceva, și mai lasă-le sfîntului de gînduri, că te topești ca lumînarea, păcatele mele... Nu-i a bună! Zău așa... D-apoi eu — Doamne iartă-mă — cum de nu mai plîng? Hai?... Vezi că eu am treabă...

ECATERINA : Parcă eu stau cu ochii după tine cînd plîngi? Și n-ai să-mi spui acum că nu te gîndești...

ANICA (*ezită o clipă*): Ei și? Mă gîndesc și eu cîteodată, dar asta-i tot. Da' ce?... Că m-apucă dorul și pe mine cîteodată, și-i mai trag o toană... dă!... inimă... Ce să-i faci? Da' nici așa ca dumneata... toată ziua... Mai bine zi că n-ai ce face și-ți faci sînge rău de pomană. Iaca asta-i!

ECATERINA : De pomană, cînd am doi băieți duși în război?

ANICA : Mulțumește lui Dumnezeu că i-ai făcut și i-ai văzut mari. (*Schimbă tonul.*) ...Că doar și eu am. Și numai unul... atît... unul... nu doi. Iar dacă s-o prăpădi, fetița ceea rămîne și fără tată... Și nu plîng. De ce să plîng? Să fac a rău? Că vrerea lui Dumnezeu tot n-am s-o schimb. Iar Cel-de-sus are el grijă și de noi. (*Schimbă; un fior.*) Ce viforniță s-a stîrnit afară... (*Pauză.*) Mai degrabă i-aș plînge că se chinuiesc pe coclauri și pe vremuieii de astea, decît de teama morții. Că de-aceia nu scapă nimeni... Și apoi ce să-i faci?! Răzbelu-i răzbel. Toate de la Dumnezeu pornesc...

ECATERINA : Da... de la Dumnezeu, că asta ne lipsea nouă. Toate prostiile oamenilor le puneți în spinarea lui Dumnezeu.

ANICA : Tot Dumnezeu îl prostește și pe om cînd crede el de cuviință... Lasă, coană Caterino, că răzbelul o fi trebuit

el, de bună seamă, dacă i-a venit veeleatul să se facă.

ECATERINA : Da... o fi trebuit, ca să piară lume nevinovată și să ne calce străinii țara.

ANICA : Ia nu te mai apuca să cobești !

ECATERINA : Da' nu-i cobire, așa o să se întimple.

ANICA : Ia vezi, să nu vorbești într-un ceas rău... Bate-te mai bine peste gură și zi „Doamne ferește!”. Atîta ar mai trebui!... Să mai dee și nemții, dușmanii, peste noi !

ECATERINA : Ba bine că n-or da... Dar, la urma urmei, vie, vie oricine, numai să mi se întoarcă băieții sănătoși. (*Lacrimi.*) Că nu mai pot duce viața asta, mă ruinează, mă sugrumă... În fiecare clipă să stau cu gîndul la ei și-n fiecare clipă să mă fulgere teama, să-mi fie veșnic inima strînsă. Nu mai pot să trăesc așa, nu mai pot ! (*Plînge.*)

ANICA : Dar, păcatele mele, cum faci dumneata, parcă toată lumea se duce la moarte...

ECATERINA : Dar unde se duce ? La fericire ?

ANICA : Se duce unde li-i dreptul să se ducă, că de-aia-s bărbați. Da' slavă Domnului, și Moș Sava a făcut răzbel, și Timofte, și Pandelescu Rusu — și-s mai zdraveni decît Ion al meu.

ECATERINA : Războiul pe-atunci...

ANICA : Răzbel!... Tot puști, și tunuri, și baionete. Ba trebuie să fi fost mai rău, că doar se băteau cu turcul... Păi, l-ai auzit și dumneata pe soldatul acela de ieri... cite spunea... cum spunea de nemți. Că fug de rup pămîntul cînd or trece ai noștri la baionetă.

ECATERINA : Spunea, spunea... dar mîna dreaptă i-o tăiașe.

ANICA : Așa i-a fost scris...

ECATERINA : Și ce flăcău voinic ! Ce mai face, săracul de el, fără mîna dreaptă ?

ANICA : Eh ! Învață cu stînga... Bine c-a rămas în viață.

S c e n a 2

Ecaterina, Anica, Ion

ION (*dezbrăcat de manta, frecîndu-și mîinile vinete de frig*) : Mă ! Ce căldură-i aici ! Da' afară șfichiuieste un pui de viscol... mamă !...

ECATERINA : S-aude... Dar unde colindă Florea pe vifornița asta ?

ION : Prin curte. N-are nevoie, că-i cu blănița pe el.

ANICA : Și tu pe unde-ai umblat ?

ION : Pe unde-am văzut cu ochii... Fata n-ai culcat-o ?

ECATERINA : A adormit pe-o laviță, în bucătărie.

ION (*Anicăi*) : Ia du-te, femeie, și culc-o. Cum te rabdă inima s-o lași să-și trudească oasele așa ?

ANICA : Ei asta-i ! Măcar de-aș dormi eu pe puf cum doarme ea pe scîndura goală.

ION : Păi, asta... așa-i. Somnul e după inima omului. De aceea nu dai tu geană de geană...

ANICA : M-am molipsit de la tine, se vede. (*Iese.*)

ECATERINA : Chiar așa. Se chinuiește bietul copil. Du-te și pune-o în pat.

ANICA (*ia fata din bucătărie și pleacă spre ușă, făcînd mutre lui Ion*) : Ba zi că mi-am dormit somnul...

ION : Ți l-a dormit biata maică-ta, nu tu, că aceea era suflet curat și ușor, nu ca tine... (*Anica iese.*)

ECATERINA : Mai trec căruțele, Ioane ?

ION : Pină mai adineauri au tot trecut. Multe căruțe...

ECATERINA : De unde tot trec ?

ION : Păi de la deal, de unde să fie ?

ECATERINA : Ai mai stat de vorbă cu soldații ?

ION : Stat...

ECATERINA : Și mai spun ceva ?

ION : De ! Parcă poți alege ceva din cuvîntul lor ? Unii, că-i bine... alții, că-i mai așa... care cum a auzit și el.

ECATERINA : Poate or să se mai schimbe lucrurile.

ION : Să dea Dumnezeu să se mai schimbe lucrurile. Dar nu prea sînt semne... Acum au început să fugă și oamenii de prin sate.

ECATERINA : Din care sate ?

ION : Dinspre partea munților.

ECATERINA : Și de ce fug ?

ION : De frica tunurilor. Cică, două săptămîni, zi și noapte, au tot bătut... Au stat ei în pivniți, săracii, cît au putut. Dar nu mai era chip. Le-a venit de hac... Casele li-s dărîmate din temelii. Au murit și mulți dintre ei... Se strînge carnea pe om cînd vezi atîta urgie...

ECATERINA : Și fug ?

ION : Fug.

ECATERINA : Mulți ?

ION : D-apoi că erau destui...

ECATERINA : Și unde se duc, Doamne sfinte ? Au neamuri ? Au...

ION : Ce neamuri ? Vai de păcatele lor ! Se duc și ei pe unde-or nimeri. Au lăsat toate de izbeliște... casă, cîmp... Au pus ce-au apucat în căruțe și-au pornit în neștere — unde i-o mîna norocul. Grea cumpănă, coană Ecaterina ! Să-și lase

- omul toate și să fugă pe-o vreme ca asta, când pe-un câine și tot nu te lasă inima să-l gonesti din casă...
- ECATERINA : Adevărat. Groaznică vreme ! Da' ce-or fi făcînd acum cei de pe front, săracii ?
- ION : Ce să mai vorbim ? !... Așa le-a fost lor ursita, se vede... Dar cel puțin, acolo-s oameni voinici. Țin ei la năcazuri. Mai rău de nevoiașii ăștia, care fug. Cei de pe front au măcar ce mînca, dar ceștialta ? Ce-or să mănînce, săracii, pe unde-or răzima ? Că-i lipsă mare și lumea s-a făcut hapsînă și negustoreasă de nu se mai află... Dar... dă ! Poate s-o îndura Dumnezeu să curme vrajba și-or da și-ai noștri la o pace. Că nu-i chip de răzbit lifta. E tare și multă, și are mașini, nu-i ca noi... traistă pe băț !
- ECATERINA : D-apoi pacea, Dumnezeu mai știe cînd o veni !
- ION : Dac-o trebui ea... o veni.
- ECATERINA : Dar n-a murit destulă lume pînă acum ? Și pentru ce ? Degeaba, degeaba... Ca să plătească doar prostia celor ce-au vîrit țara în război. Război ne trebuia nouă ?
- ION : O fi trebuit, dacă s-a făcut, coană Ecaterino... Că de bună-voie nu-și pune nimeni capul sub tăietor...
- ECATERINA : D-apoi că nu și l-au pus pe-al lor, l-au pus pe-al celorlaltii...
- ION : Dă, o fi și așa... dar parcă noi mai știm de unde le-a venit gîndul ăsta ? Or fi știind ei că nu se putea altfel. Dă...
- ECATERINA : Nu se putea... Dar ai lui Florea cum ar fi putut și fără război ?
- ION : Dă ! Conașul zice... O fi... Dar parcă cine-i nebul să treacă prin baltă dac-o fi avînd drum bun pe-alături ? Da' acu, dacă-i făcut, se cheamă că-i făcut. Vorba-i că nu s-a nimerit bine, ce să-i faci ? Cînd i-i ursit omului să pătimească, pătimește...
- ECATERINA : Pătimeste cine merită... și cînd merită.
- ION : Că nici noroc n-am avut... Vezi că de asta merge rău, și tot rău o să meargă. Așa s-arată. Ce-am văzut eu azi nu-i a bună...
- ECATERINA : Ce anume ?
- ION : Dacă n-au fost o mie de căruțe, apoi n-a fost nici una și nici tunu' nu se mai aude...
- ECATERINA : Ei și ?
- (Anica, intrată din nou, face lui Ion semne să tacă.)
- ION : Apoi (pauză, se uită la Anica). Parcă n-ar fi prea bine...
- ECATERINA : Cum adică ? (Anica, idem.)
- ION (urmărind-o pe Anica cu ochi întrebători) : Pînă acum au tot bătut...
- ECATERINA : Ei și ? (Anica, idem.)
- ION (idem) : Ai noștri le-au ținut piept.
- ECATERINA : Și crezi că dacă au încetat înseamnă că i-au biruit ? (Anica, idem.)
- ION (idem) : Eu așa chitesc. (Enevat, Anicăi.) Ce tot dai din mîini, fă femeie ? Ce vrei ?
- ANICA : Are să-ți ajungă barba la nas și minte tot n-ai să prinzi.
- ECATERINA : Dar ce-i, Anico ?
- ANICA : Iaca, n-are minte, om bătrîn, nici cît nepoată-sa.
- ION : Da' de ce, fă ? (Anica arată cu semne spre Ecaterina.) Spune, femeie, pe șleau. Ce tot dai din mîini ?
- ANICA : Ptiu ! Bată-te Dumnezeu, nărodule !
- ECATERINA : Ia taci, Anico... Iar ?
- ANICA : Iaca tac ! Spune, bărbate. Spune cîte-ai auzit și cîte n-ai auzit, că tot n-a plîns de mult...
- ECATERINA : Anico ! Mă superi !
- ANICA : Ba că n-oi spune... Abia te-ai liniștit, și nărodul ăsta toarnă gaz peste foc. Parcă te vîd că o pornești iar pe plîns.
- (Lui Ion.) Vrei s-o vezi plîngînd ? Spune, Ioane, spune înainte !
- ECATERINA : Ei ! dar sfîrșește ! Ce ? Nici să plîng nu mai am voie ?
- ION : Las-o, cucoană, că femeia asta a mea e cam așa... Își bate gura ca să se afle-n treabă. N-o știi dumneata ? Acu o face și ea pe măreța... Dar ia fă-te a o-ntreba : ea nu plînge ?
- ANICA : Eu, mă ?
- ION : Ba nu, eu !
- ANICA : Ai visat, rumîne !
- ION : Oi fi visat, fă, că tot noaptea se potrivește...
- ECATERINA : I-auzi ! Și mă mai mustră pe mine...
- ANICA : Da' te potrivești la gura lui ? Păcatele mele ! Mi s-a întimplat și mie o dată, și...
- ION : Niciodată fără soț, femeie...
- ANICA : Ai năzăreli, rumîne !
- ION : Am, femeie... Că de cînd te-am oărit că plîngi, m-aștepti s-adorm, și-n miezul nopții... tragi un bocet pe infundate. Și ce să spun... aud... că-s treaz doar, dar mă fac așa că dorm, ca să-ți poți plînge tu plînsul, să te răcorești...
- ANICA : Te-ai izăltat, bărbate.
- ION : Dar de ce te ferești așa ? E de rușine ? Că doar femeie ești, și ești mamă. Cogeamite băiet, cît bradul, l-ai trimis la război — și nu-i nuntă acolo...

De ce n-ai plînge? C-așa-i sufletul, păcătos, cere ușurare la năduf...

ANICA: Atunci pune-te pe plîns și tu, încalțe.

ION: Eh! Noi n-avem parte. Așa sîntem noi urșiți să n-avem ușurare. Și mult amar ne mai înecă și pe noi citeodată... Și-i inima grea ca o piatră de moară, de-ți taie răsuflarea. Și-ai da nu știu ce să poți plînge. Și nu poți... Se suie pînă ici la gît, te-neacă și nu poți. O lacrimă nu iese, și cită ușurare ar fi o lacrimă... Nu iese... (*Oftînd.*) Că rău ne-a blestemat cine ne-a închis izvorul lacrimilor.

S c e n a 3

Aceiași, Florea (intr-o blăniță, plin de zăpadă)

FLOREA: Mă! ce dogoreală! Parcă-i în baie! (*Se dezbracă.*) Ia ține, Ioane! (*Lui Ion.*) Și mi-o sterseși la căldură, iute, iute.

ION: D-apoi ce era să fac? Că se-ntețise viscolul de-mi frigea obrazii. (*Sade cu blana lui Florea în mînă.*)

FLOREA: Dar acum să vezi ce-i... Ia ascultă! De cînd eram copil n-am mai pomenit așa grozăvie. Îți scoate ochii. (*Lui Ion, văzîndu-l cu blana.*) Du-o, bre omule, afară. Nu vezi că faci lac aici? (*Ion iese. Ascultă vijorul.*) Ia, ia ascultați... Vă place? Grozav!

ECATERINA: Doamne! Cum or fi stînd bietii băieți pe front...

FLOREA: Eh! nu le mai purta tu grija, că-s tineri și voinici... și li-i sîngele cald. Atîta suferință să le dea Dumnezeu!

ECATERINA: Tu totdeauna găsești un bine.

FLOREA: Ba nu, oi face ca tine... Cînd e frig, „săracii, degeră“, cînd e cald, „săracii, se topesc“; cînd e noapte... „săracii, orbăcăiesc pe coclauri!“, cînd e soare, „le strică ochii“... și cînd toate-s potrivite, „vai, acu or fi avînd luptă“, ori „oare or avea de mîncare?“.

ECATERINA: Ție-ți vine a glumi...

FLOREA: Da' ce vrei să fac? Să mă bocesc? E frig, na! E viscol! Văd... Dar statul n-are blăni de urs, că le-ar da. Și dacă n-are, ce-i? Așa-i datoria. Soare, ploaie, vînt, furtună... trebuie să ți-o faci! și lasă-i să-și facă datoria. Asta le face cugetele mai drepte și le dă o mîndrie bărbătească și cinstită, care șade bine oricui.

ECATERINA: Poate și morților.

FLOREA: O! Mai ales morților!

ECATERINA: Flore! Cum vorbești, parcă nu le-ai fi tată.

FLOREA: Spui asta cu tonul cu care-ar trebui să se spună: „Parcă nu le-ai fi mamă!“

ECATERINA: Dar sîntem părinți amîndoi.

FLOREA: Nu, tu ești mamă, eu sînt tată. Tu plîngi și-i rogi să rămîie, eu sufăr și le urez drum bun; pentru tine rămîn veșnic copiii tăi cu care-ai împărțit nouă luni bucățica mistuită în gură, și pe care i-ai hrănit cu sînul tău; pentru mine se schimbă din copii în bărbăți, în prieteni ori în tovarăși de muncă. Și-atunci îi iubesc ca pe prieteni și ca pe tovarăși. Pot să-i trimit și la muncă și la datorie, oricît de grea ar fi, fără ca să fiu oprit de slăbiciunea unei dragoste care vrea să ocrotească și cînd nu e nevoie, cum faceți voi. Dar, slavă Domnului, nu mai au nevoie de nici o ocrotire, că-s voinici și zdraveni ca niște tauri. De ce să mă plîng?

ECATERINA: Nu-ți pasă că băieții suferă?

FLOREA: Ce vrei să fac? Să deschid ușile și geamurile ca să simt și eu viscolul toată noaptea? Strașnic i-ar încălzi pe băieți dirduiala mea... Strașnic! (*Pauză. Schimbare de ton.*)... Cred și eu că mai bine mi-ar părea să-i am aici lîngă mine. Dar dacă așa-s vremurile... Și nu-i vina lor, și nici a mea. Vina e a năucilor care au vîrît țara în război.

ECATERINA: Dar vina ceea o vor plăti poate și copiii noștri...

FLOREA (*un fior*): Eh! prostii! Nu mai face și tu a rău. (*Intră Ion.*)

S c e n a 4

Ecaterina, Florea, Anica, Ion

ANICA: Mă rumîne, da' mult ți-a trebuit să atîrni o haină în cui. Umbli încet, se vede, să nu te fărîmi...

ION: Ia mai ține-ți gura, fă! Am fost pe-afară. Treceau niște răniți.

ECATERINA: Răniți? De unde?

ION: Păi, de la front.

ECATERINA: Ce? Iar sînt lupte?

FLOREA: Trebuie să fie răniți mai de mult. Cum ar lăsa doctorii pe niște răniți proaspeți să plece pe-asemenea vreme! Se poate?

ECATERINA: De cînd spuneau că-s răniți, Ioane?

FLOREA: Unii, cică, de ieri, alții și mai de mult.

ECATERINA : Vezi ? Dar de azi nu era nici unul ?

FLOREA : Cum să fie, frate ? S-ar putea ?

ECATERINA : De azi-dimineață. Doar tunurile au bătut pînă mai adineori.

FLOREA : D-apoi de-o lună tot asta fac. Bat și tac, și iar bat, și iar tac. Tot nu te-ai învățat ? Dar acu au tăcut de tot. I-o fi gonit viscolul prin adăposturi.

ION : Tot se mai aude cîte unul, rar. Și nu știu cum, dar parcă s-aude mai aproape.

FLOREA : Năzăreală, Ioane.

ION : Nu, coane Floreo !

FLOREA : Taci, mă ! Ce dracu... Păi n-ai văzut că aduce vîntul ?

ION : Se poate c-o fi și așa... dacă zici dumneata...

FLOREA (*revenind*) : În orice caz, răniții de azi ar trebui să treacă mîine. Doar sînt douăzeci de kilometri pînă la front...

ION : Unul spunea că-s porniți acu, pe seară, și cică au pornit-o și spitalele înapoi.

FLOREA : Spitalele ?

ION : Da.

FLOREA : Ei asta-i ! Cine știe ce ți-au spus ei și ce-ai înțeles tu...

ANICA : Chiar așa...

FLOREA : Păi, nu înțelegi tu că-i o prostie ? Ar însemna că se retrag ai noștri.

ION : Păi, așa spun ei... că se retrag.

FLOREA : Cine spune ?

ION : Răniții.

FLOREA : Speriați cum sînt ei, tot ce-au visat iau de bun. Dar ce știu ei ? Ia-te atunci și după zăpăciții ăia care fug de prin sate — de-au umplut drumurile. Apoi nu înțelegi tu că de s-ar retrage ai noștri, s-o isprăvit cu noi ? Și nu vezi că asta-i prostie ? Că doar de-o lună de zile se zbat nemții la hotar și nu pot pătrunde. Și nici n-au să pătrundă, cu toate mașinăriile lor, fiindcă ai noștri îs sălbatici. Se duc la moarte chiuind... N-au putut ei o lună de zile să străbată, crezi că or să mai omoare oameni degeaba ? Nemții îs înțelepți... Ce ? Sînt români ? Numai ai noștri au virît la hăucială regimente după regimente, fără nici un rost. (*Schimbă tonul.*) Cătați-vă de treabă și n-aveți grijă. Ehei ! Avem pază bună la graniți... Nu știu pe unde, pe-acolo pe undeva, stau de strajă doi ofițeri și-un sergent. Și nu-s ei cei mai voinici... Mai sînt vreun milion ca dișii. N-aveți voi grijă... Asta e. Și-acu, ia haidem la culcare. Fugi, Anico, de te culcă. Fugi, că mori de somn...

ANICA : Nu moare el Ion de somn, d-apoi eu să mor ?

ION : Haidece !

ANICA : Da ? Nu-i așa ?

ION (*dă din umeri*) : Parcă i-aș fi dușman femeii ăștia.

ANICA : Păi, nu-mi ești bărbat ? Apoi sărut mîna.

ECATERINA : Bună seara, Anico.

FLOREA : Bună seara. (*Anica iese.*)

S c e n a 5

Ecaterina, Florea, Ion

FLOREA (*preocupat*) : Prost lucru să fii înfundat așa de departe de oraș. Nu-i nici o veste. De-atîta vreme habar nu mai avem cum merg luptele. Și la primăria asta nu mai vine nici o știre... (*Uzîndu-l pe Ion.*) A ! Tu erai aici, Ioane ? Ai închis peste tot ?

ION : Da, coane Floreo.

FLOREA : Și hambarele ?

ION : Apoi da, nici vorbă.

FLOREA : Du-te și te culcă și tu.

ION : Sărutăm mîinile.

FLOREA : Noapte bună, Ioane. (*Ion dă să plece, se întoarce.*) Ce-i ?

ION : Era să uit... Păcătosul cela de Ungureanu a fost pe-aici, cînd erai dus la săivane.

FLOREA : Ungureanu, crișmarul ?

ION : Da... mă iscodea să afle cam ce gîndești dumneata de el.

FLOREA : Ei și ?

ION : Zicea c-ar vrea să vie la dumneata.

FLOREA : Pentru ?

ION : Știu eu ? ! Că n-a fost chip să-i aflu rostul.

ECATERINA : Și-o fi pus ochii pe vreun cal.

ION : Nu, aici nu întinde el mîna, că frige urît... O fi vrînd să se puie bine cu alde dumneavoastră, că s-a deocheat urît de tot în sat.

FLOREA : Ia să mă lase-n bună pace.

ION : D-apoi că așa i-am spus și eu.

FLOREA : Toate ca toate, dar cu hoți de cai de-alde el n-am chef de legat prietenie. (*Aducîndu-și amînte de ceva.*) A, Ioane ! Bine că mi-am adus amînte. Mîine dimineață, ia tu vreo trei oameni și îngroapă caii ceia morți din dreptul conacului.

ION : Alții ? Am mai îngropat vreo opt, săracii.

FLOREA : Au mai căzut trei, acu, pe seară. Fă tu asta mîine dis-de-dimineață, că nu vreau să-i mai văd. Mi-au făcut așa de rău...

ION : Bine, coane Floreo. Altceva ?...

FLOREA : Atîta, Ioane.

ION : Apoi, sărut mîna.

FLOREA : Noapte bună, Ioane. (*Ion iese.*)

Florea, Ecaterina

FLOREA: Mor căișorii, săracii, mor pe-un cap... Îs pline drumurile de ei. Nici îngrijire, nici hrană, nici adăpost... Dumnezeu mai știe cum or fi ducînd-o cei care mai trăiesc. Sute de căruțe au trecut; un braț de fin, un braț de paie n-am văzut pentru ei; cum să nu moară? Și cînd mă gîndesc că am dat și eu atîția cai... A căzut unul drept în poartă. N-aveau ce-i mai face și l-au lăsat. Să fi văzut tu, Ecaterino, cu ce ochi se uita calul ăsta căzut... să te podidească lacrimile, nu altceva. Ședea, așa, cu gîtul întins după căruța lui, care se tot ducea... Să-l fi văzut plîngînd și nu m-ar fi zguduit așa. M-am dus la el, l-am mîngîiat, am pus un băiat să-i aducă o mină de fin. Nici nu s-a uitat. Ședea așa cu ochii duși de-a lungul drumului, după căruță. Și cînd nu s-a mai văzut, a închis ochii și și-a lăsat botul în zăpadă...

ECATERINA: Și-a murit?

FLOREA: Parcă am mai putut sta acolo? O fi murit.

ECATERINA: Săracul...

FLOREA: Plătesc și ei tribut războiului. Așa a fost totdeauna în țara asta.

(Intră Ion).

S c e n a 7

Florea, Ecaterina, Ion

FLOREA: Ce-i, Ioane?

ION: A venit iar Panait Ungureanu.

FLOREA: Și ce vrea?

ION: Vrea să vorbească cu dumneata.

FLOREA: Și ce să vorbească cu mine?

ION: Știu eu?! Da' cică, trebuie să vorbească numaidecît.

FLOREA: Trebuie să aibă el mare nevoie de-a venit pe-asemena vreme.

ECATERINA: Dar știi că asta-i frumos!? După ce te-a vorbit de rău pe unde a putut, mai are nas să dea ochii cu tine...

ION: Păi, obraz la Panait Ungureanu?!

FLOREA: Îs curios să văd ce-i. Ia adă-l încoace!

ECATERINA: Stai să trec eu dincolo.

FLOREA: Da' stai, omule, aici. Nu cumva pentru Ungureanu...

ECATERINA: Nu țin deloc să-i văd mutra.

FLOREA: Știi ce? Ia spune-i să mă lase-n pace. Spune-i că m-am culcat. Cine știe pentru ce prostie o fi venind...

ECATERINA: Nu, nu... primește-l. Ungureanu nu vine el pentru te-miri-ce... Trebuie să fie interesant. (Ecaterina și Ion ies.)

FLOREA: În sfîrșit! Adă-l...

S c e n a 8

Florea, Ungureanu

UNGUREANU: Bună seara, coane Floreo!

FLOREA: Bună seara...

UNGUREANU: Mă iertați dacă vin la vremea asta.

FLOREA: Nu face nimic... Dar ce-i?

UNGUREANU: Apoi, nu-i prea bine, coane Floreo.

FLOREA: Nu-ți mai merg afacerile?

UNGUREANU: Nu-i vorba de afacerile mele. E vorba de toți.

FLOREA: Care toți?

UNGUREANU: Noi toți, satul...

FLOREA: Dar de cînd a început a te durea pe tine inima de sat? (Ungureanu tace, jignit.) Hai, spune...

UNGUREANU: Dă, coane Floreo. Dumneavoastră credeți despre mine că eu... cine știe ce... Îmi pare rău, coane Floreo! Eu dacă am venit pe-o văjgăraie ca asta, vă rog să credeți că n-am venit de florile mărului...

FLOREA: Păi asta am înțeles-o eu. Ei, zi! Ce? te-ai supărat?

UNGUREANU: Nu, coane Floreo... ce să zic... dar îmi pare rău că tocmai dumneavoastră, eu care venisem după un sfat, o povață ca de la un părinte...

FLOREA: Sfaturi de la mine? Dar de cînd, mă?

UNGUREANU: Păi, oamenii din sat nu vin totdeauna la dumneavoastră?

FLOREA: Și ce-au de-a face oamenii din sat și cu tine? Nu cumva ai început a te număra și tu printre ei? Fugi, mă, că mă minunezi! Te-ai vîrît tu între țărănoi și opincari? Hai? Va să zică, boieria ta s-a dus. Ce-o mai fi și asta?

UNGUREANU: Vă bateți joc de mine, coane Floreo.

FLOREA (serios): Ba bine că nu mi-oi bate... Și în numele cui zici tu că vii?

UNGUREANU: Viu pentru sat, coane Floreo...

FLOREA: Stai, mă, nu mă lua repede. Vii pentru sat? Tu? Hotărît lucru... în noaptea asta o să se petreacă lucru mare...

Și ce vrei tu pentru sat?

UNGUREANU: Dă, coane Floreo... Dacă dumneavoastră mă luați așa, eu nici nu știu ce să mai spun. Ca și cînd omul numai la el se gîndește...

FLOREA : Si ce-i cu asta ?
UNGUREANU : Păi dacă nu ne-om da
mina la răstriște, unde ajungem ?
FLOREA : Da' de unde-ai auzit tu nero-
zia asta ?
UNGUREANU : Păi și dumneavoastră ați
spus-o.
FLOREA : Și tu, om deștept, te-ai potri-
vit la așa prostie ?
UNGUREANU : Păi de ce-i prostie, coa-
ne Floreo ?
FLOREA : Fiindcă așa i-ai zis tu.
UNGUREANU : Eu, coane Floreo ? Da'
să n-am parte...
FLOREA : Ia las-o încurcată, că n-am
chef de vorbă lungă. Spune-mi ce vrei.
UNGUREANU : Spun, coane Floreo, dar
să nu zvîrliți năpasta pe mine, că-i pă-
cat, coane Floreo...
FLOREA : Bine, mă băietе, ce dracu ? !
Așa de prost mă crezi tu pe mine ?
UNGUREANU : De ce, coane Floreo...
FLOREA : Că rabd multe și tac... e alt-
ceva. Da' nici prin minte să-ți treacă
gîndul că mă poți îmbrobodi. Uită-te la
capul meu... Îs om bătrîn, ce dracu...
UNGUREANU : Dar cui i-a trecut prin
minte așa ceva ?
FLOREA : Ia las-o încurcată și spune-mi
de ce-ai venit.
UNGUREANU : Uite, coane Floreo...
Ne-am vorbit cu oamenii din sat ca să
schimbăm și noi primarul, dacă se
schimbă stăpînirea.
FLOREA : Ce stăpînire ?
UNGUREANU : Adică, dacă vin nemții.
FLOREA : Ce, sînteți nebuni ? Ce nemți ?
UNGUREANU : Păi, cum s-aude, coane
Floreo...
FLOREA : Ia cărați-vă cu prostii de-as-
tea. Dar cine v-a spus vouă că vin
nemții ?...
UNGUREANU : Așa s-aude, coane Floreo.
FLOREA : Mă băietе, dacă ai de spus
ceva ca oamenii, bine, dacă nu, cu mine
nu mai sta de vorbă. Mie, fleacurile
nu-mi plac, și năzărelile, nici atîta...
UNGUREANU : Păi de ce-i năzăreală,
coane Floreo ?
FLOREA : Ei, asta-mi place... De ce-i
năzăreală ? Păi voi vorbiți de venitul
nemților, așa... parcă s-ar veni chiuind...
UNGUREANU : Nu zice nimeni... dar
dacă i-au răpus pe-ai noștri... păi dum-
neavoastră n-ați văzut cîtă lume fuge ?
FLOREA : E ! Apoi dacă te potrivești la
oamenii care fug, ne-am înțeles...
N-aveți minte nici de două parole. Uite,
așa vă puneți să zgîndăriți lumea, de
faceți oamenii să-și lese casa și pămîn-
tul și să fugă de groază. Și pentru ce ?
că vin nemții... Da, așa să fie, să zic
eu că vin. Ei ? Ce-i ? Da' ce ? Nem-

ții mănîncă oameni ? Da, ar trebui să
ne rugăm lui Dumnezeu să vie nemții
aici, că numai așa am mai scăpa de
ticăloșenia de la noi. Ehei ! Ați vedea
voi atunci regulă și dreptate...
UNGUREANU : Știu, coane Floreo, și
tocmai de-aceea venisem la dumnea-
voastră, care le-ați ținut parte.
FLOREA (scurt) : Ei și ?
UNGUREANU : Să ne dați un sfat, cam
pe cine să alegem primar, dac-or veni
nemții.
FLOREA : Dar ăsta nu-i bun ?
UNGUREANU : Cum nu, dar să nu să
zică — știți și dumneavoastră... că el a
fost cu stăpînirea noastră... Și mai bine
să fie altul...
FLOREA : Cum văd eu... ții mult să fii
primar...
UNGUREANU (lovit) : Eu, coane Floreo ?
FLOREA : Păi ce te ferești... Ai și drep-
tul... Ești băiat deștept. Lasă să vie
ceilalți întii și pe urmă om vorbi.
UNGUREANU : Păi, vin, coane Floreo,
că se retrag ai noștri.
FLOREA : Ești nebun...
UNGUREANU : De ce nebun, coane Flo-
reo... doar toată ziua au trecut căru-
țele...
FLOREA : Da' ce, mă, căruțele țin fron-
tul ? Căruțele trag cu pușca ?
UNGUREANU : S-au retras și soldații...
FLOREA : Prin văzduh ?
UNGUREANU : Dumneavoastră nu cre-
deți, da' toată ziua au trecut ruși. Și
de-ai noștri... două regimente de infan-
terie.
FLOREA : Și tunurile au rămas pe front ?
...Nu vezi că vorbiți în bobote ?
UNGUREANU : Artileria a trecut sub
seară.
FLOREA : Ce ?
UNGUREANU : Da... au trecut peste
douăzeci de tunuri, din Bica spre
Creanga.
FLOREA : Dar pe unde-au trecut ?
UNGUREANU : Peste dealul Fîntinii...
cică, să nu-i prindă. Se retrag, coane
Floreo... Toți soldații spuneau.
FLOREA : Cum și-au bătut joc de tine...
Ai văzut și tu două companii și trei
tunuri, și te-ai speriat.
UNGUREANU : Două regimente, coane
Floreo...
FLOREA : Ei, hai s-o terminăm ! Se
schimbă o trupă de pe-un loc pe altul,
și voi retragere... nici mai mult, nici
mai puțin... Vin... nemții, vin... nemții.
Uite oameni de-alde tine vîră lumea
în sperietii.
UNGUREANU : Coane Floreo, eu vă spun
ce-am văzut.

FLOREA : Ce-ai văzut e treaba ta... decît să nu te mai prind cu fleacuri, că ai de-a face cu mine... Știu ce-i toată daravera asta... Te-a apucat dorul să fii primar.

UNGUREANU : Da' nu, coane Floreo...

FLOREA : Mă băiete, vîră-ți mințile în cap o dată pentru totdeauna... Păi bine, mă, tocmai pe tine or să te ție nemții primar ? Tocmai pe tine ?! Da' să-ți faci cruce dacă nu te-or închide de cum or veni... Auzi ? Să-ți faci cruce... că nemții is oameni cinstiți, mă băiete, nu de-alde tine.

UNGUREANU : Dar n-am spus eu că vreau, coane Floreo...

FLOREA : Apoi că asta mai lipsea... s-o mai și spui... Ia să-ți cați de treabă și să nu mai umbli cu șoalda, că pun jandarmii să te vîre în fundul pușcării de te-o mai auzi cineva vorbind prăpăstii... Ai înțeles ?

UNGUREANU : Da' ce-s eu de vină, coane Floreo ?!

FLOREA : Dar cum nu ești de vină cînd viri lumea în toți sperietii cu prostiile astea ? Păi, vă dați voi seama ce ticăloșie e asta ? Hai ? Nu v-ar fi rușine obrazului... Să nu te mai aud, că se întîmplă urît... Auzi ?

UNGUREANU : Bine, coane Floreo.

FLOREA : Și să nu-mi mai veniți la mine cu asemenea neghiobii. Alegeți-vă toți primari din partea mea, dacă vi s-au suit gîrgăunii la cap... Alegeți-vă primari pentru toate națiile din lume... Treaba voastră. Și pe mine să mă lăsați în pace... Asta-i ! Scurt !

UNGUREANU : Apoi, noapte bună, coane Floreo.

FLOREA : Mulțămim. Și tu, mai cu seamă, să-ți viri mințile în cap... Nu de alta, dar s-o apuca vreunul să spuie ce știe, și-i rău pe urmă. Auzi ? (*Ungureanu iese.*) Poftim ! Primar... ? Ei, nostimada dracului !

S c e n a 9

Florea, Ecaterina

FLOREA : Ecaterino, ia vină-ncoa s-auzi una bună...

ECATERINA : Ce-i ?

FLOREA : Știi ce voia Ungureanu ? Să-l ajut eu să s-alegă primar.

ECATERINA : Tu să-l ajuți...

FLOREA : Eu.

ECATERINA : Ce obrăznicie !

FLOREA : Da' nu-i obrăznicie... e caraghios... pur și simplu caraghios... Auzi ? Ungureanu primar... Și pripășitul ăsta vrea să-l aleg eu primar... Asta-i mai

caraghios decît toate... Eu... tocmai eu. Recunoaște că-i bună. Zău e bună !

ECATERINA : Și nu l-ai repezit ?...

FLOREA : Ba bine că nu... Auzi ! Să nu-l reped ? Dar n-ar fi trebuit... Nu, zău... Trebuia să-l las să vîd pînă unde ajunge. Că-i viclean, de altfel. Cică, a venit pentru interesele satului.

ECATERINA : Ungureanu ?

FLOREA : Da. Îți inchipui ce cap am făcut eu cînd l-am auzit. Dar o combinașe el bine : că de-or veni nemții, să nu mai fie primarul de sub români... Și-așa mai departe... Dar cum își inchipuie, păcătosul, că nemții ar înghiți un primar ca el !

ECATERINA : Da' mai știi ?

FLOREA : Ia cată-ți de treabă... Oamenii ceia scrupuloși pînă la stupizenie să se lase pe mîna unui potlogar ca ăsta ? Dar mai întîi nu-l suferă satul. Se poate ? Un jăfuitor ca el ? Hoț de cai ? Auzi... primar... Ei nu... hotărît ! Asta-i bună. El primar, și încă primar sub nemți... Și să-l fi văzut cum căuta să mă convingă că vin nemții.

ECATERINA : Da ?

FLOREA : Zău. Era o nostimadă... Să vezi deducții... O nebulie... Că știe el... c-a aflat el, că a văzut el... și că, prin urmare, vin nemții... Prostii... Ca și cînd așa s-ar retrage... Cît ai bate din palme...

ECATERINA : Dar cine mai știe...

FLOREA : N-ai fi căzut și tu în doaga lui Ungureanu ? Dar ce dracu, nu ne-ar fi nouă rușine, după ce ținem o lună piept voinicește, s-o ștergem ca iepurii ? Da' se poate una ca asta ? Dar la război lovitura întîi este ce este... N-ai putut să spargi... s-a dus... nu mai merge. Cel care-a rezistat se întărește și capătă încredere.

ECATERINA : Da, dar nemții au soldați și tunuri...

FLOREA : I-adevărat... Așa ziceam și eu. Dar mașinile nu fac mare lucru. Sufletul face mai mult. Au nemții de toate, dar sînt nație răscoaptă... nu-i energia asta sălbatică, a noastră... nu. Departe de ea. Avea dreptate Mircea al nostru... avea dreptate. Războiul se face cu sufletul... Avea dreptate... Carnea se prăvale sub o arsură de glonț, pentru năruirea sufletului nu s-au inventat încă mașini... (*Ion intră furtună.*)

S c e n a 10

Ecaterina, Florea, Ion, apoi Andrei

ION : Coane Floreo, trageți perdeaua la fereastră...

FLOREA : Dar ce-i ?
ECATERINA : Vin nemții ?
ION : Nu, vă spui eu... Bucurie... Trageți perdeaua.

FLOREA : Dar ce e ?
ECATERINA : Spune omule odată !
ION : Bucurie... Bucurie mare... Auziți ?
Cine-i ? Cine-i, cucoană ? Gici cine-i !
(*Intră Andrei.*)

ANDREI : Sărut mâna.
ECATERINA : Andrei... Puiul mamei, pui.
Băiatul mamei, sufletul meu scump.

ANDREI : Mamă...
ECATERINA : Mi-a stat inima de bucurie. Dar cum de-ai venit, flăcăul mamei ?

ANDREI : Uite-am venit... Bună seara, tată !

FLOREA : Bună seara, flăcăule !
ECATERINA : Doamne... Doamne... să-mi fi spus ceva că vii și n-aș fi crezut. Dar, ia dezbracă-te. Și spune cât stai la noi ? Ai căpătat cumva vreun concediu ?

ANDREI : O, nu, mamă, sînt în treacăț numai.

ECATERINA : Cum ?... Va să zică, pleci iarăși ?

ANDREI : Ce să fac, mamă ? Sînt bucuros și de-atîț. (*Lui Ion, aproape.*) Ioane, fii bun, te rog, și vezi de calul meu. (*Mai încet.*) Stai pe-afară și-ascultă spre sat, s-a mai liniștit vremea și se aude. Cum s-o simți ceva mișcare, îmi dai de veste. Auzi ? Ia seama bine...

ION (*încet*) : Dar ce-i ? Miroase rău ?

ANDREI (*idem*) : Fă ce-ți spun eu.

ION : Bine, conaș' Andrei. (*Iese.*)

ANDREI : Iertați-mă... era vorba de cal.

Trebuie să-l îngrijesc, că altfel e greu.
ECATERINA : Dar mie nu-mi vine-a crede, Andrei, că pleci așa de repede.

FLOREA : Dar de ce atîta grabă ?... Nici eu nu înțeleg...

ANDREI (*după Ion*) : Ioane, nu scoți șeaua de pe cal !

ECATERINA : Bine, dar de ce ? Chiar acum pleci ?

ANDREI : Da... în noaptea asta.

ECATERINA : Dar cine-i nebun să te lase să pleci pe-o vreme ca asta ? Nu... Stai și te odihnește, puiul mamei. Poți pleca miine dimineață, pe lumină. Ai tot timpul...

ANDREI : Nu se poate, mamă, nu se poate... Dacă ai ști cât a trebuit să lupt ca să capăt învoirea asta de cîteva ceasuri...

FLOREA : Dar unde ți-i regimentul ?

ANDREI : Astă-seară l-am lăsat în Cornești... Unde-s Cornești !

ECATERINA : Nu mai sînteți pe front ?
Vă retrageți ?

ANDREI (*ezită*) : Nu... schimbăm poziția.

FLOREA : Pesemne că sînt mari schimbări... Și pe-aici au trecut cîteva regimente.

ANDREI : Da, se schimbă pozițiile.

ECATERINA : Dar asta nu-i retragere ?

ANDREI : Nu, mamă, trece cîte unul la rezervă și vin altele pe sector, pe front.

ECATERINA : Va să zică, nu-i retragere ?
Spune...

FLOREA : Nu-ți spune băiatul, ce-l mai sîcii și tu ?

ECATERINA : Știu eu cum spune el...

FLOREA : E ! Fleacuri...

ANDREI : Dar nu înțeleg, mamă, de ce îngrijorarea asta ?

FLOREA : N-o știi pe ea ? Ia toate vorbele de bune... Și tot se zvonește pe-aici de retragerea voastră și de venitul celorlalți... Prostii de-astea... Parcă eu nu i-am spus.

ECATERINA : Prostii ? Spune-mi drept, Andrei, drept. E vorba să vie nemții ?

Dar să nu-mi ascunzi, că-i păcat...

ANDREI (*ezită*) : Nu, mamă... cum să vie nemții...

ECATERINA : Atunci de ce nu se mai aud tunurile ?

FLOREA : Ei asta-i ! Fiindcă nu mai trag...

ANDREI : Sigur, mamă ! Doar nu se trage în șir.

ECATERINA : Bine, știu ! Dar de ce s-au retras atîtea căruțe ? Și răniți s-au retras.

ANDREI : Doamne, mamă, nu fi îngrijată ! Dacă-ți spun că nu-i nimic...

ECATERINA : Cum să nu fiu îngrijată, băiatul mamei. Să fim despărțiți de copiii noștri... Știi tu ce înseamnă asta ?

FLOREA : Ia fugi, nevastă, cu fleacurile astea... Minte ai ? Ia spune, Andrei, de Mircea mai știi ceva ?

ANDREI : Tocmai de el voiam să vă întreb și eu, că i-am tot scris și n-am primit nimic de-o groază de vreme.

ECATERINA : Nouă ne-a scris.

FLOREA : Da, e bine... Chiar acum patru zile am primit cîteva rînduri de la dînsul.

ECATERINA : Ne-a cerut și niște flanele. Se plîngea de frig, bietul băiat. I-am trimis, numai de le-o primi...

ANDREI : Le primește... Știi că flanele am să-mi iau și eu.

ECATERINA : Să-ți dau, puiul mamei. Că greu trebuie s-o fi dus voi pe asemenea vreme...

ANDREI : Ei, mamă, omul poate să îndure mai mult decît crede...

ECATERINA : M-apucă groaza pe timpuri de astea — cînd mă gîndesc la chinul vostru.

ANDREI : Biata mamă.

ECATERINA : Și mai aveți și lupte.
ANDREI : Nu-i cine știe ce, mamă. Ca la vinătoare...

ECATERINA : Ei... vinătoare...

ANDREI : Ba zău... Cine s-ascunde mai bine, umblă mai ferit și trage mai cu liniște, acela învinge... Doar cine știe ce mare nenorocire, vreun glont rătăcit, ori vreun obuz nebun... Dar asta-i lucru rar, mamă, ca o deraiere de tren ori o răsturnare de căruță...

ECATERINA : Doamne, dar atunci de ce mor atîția ?

ANDREI : De lene, mamă... Că nu vor să umble pe pîntece, să-și rupă haina în coate și în genunchi... Și umblă în picioare, și-i curăță. Asta-i... Eu de ce-am scăpat neatins din douăzeci de atacuri ? Și soldații mei tot așa... Înțeleg să mă expun cînd e vorba de ceva însemnat... dar și-atunci să nu-mi dau pielea degeaba. Dar nu știu ai noștri să lupte, să-racii... De-aceia pier așa de mulți... Nu-i vorba, învățătura vine-ncet... și-i cu-atît mai bună cu cît e mai scump plătită...

că m-am pomenit deodată între trei... Eu, doar cu revolverul în mînă. Culec pe unul cu un foc și mă-ntorc la altul să trag... dar îmi dă cu baioneta peste mînă — uite semnul — și-mi zvîrle revolverul jos... Intrasem la apă. Mă reped în el și-i pun mîinile pe armă... îl sucesc și-l fac pavază, că al treilea umbla după mine cu baioneta... De la o vreme mă sleisem. Smucește neamplu, scap mîinile de pe armă și rămîn între cei doi... moarte sigură. Dar asta a fost o clipă... ca un fulger. Deodată, nici nu mi-am dat seama de unde și cum, un pat de armă trăsnește în țeasta unuia și-l prăvale... Celălalt... o ia la goană. Asta s-a petrecut cît ai clipi din ochi. Mă cuprinsese un fel de ameteală de nu mai vedeam lămurit în fața ochilor. Și ca prin vis am auzit la ureche un glas : „Vă încolțiseră rău păcătoșii ăștia, dom' sublocotenent...” Glasul îmi părea cunoscut. Mă întorc trezit... și pe cine văd ?

ANICA : Pe Vasile.

ANDREI : Da... Pe Vasile.

ECATERINA : Ce întîmplare...

FLOREA : Dar ce căta pe-acolo ?

ANDREI : Venise cu o companie din regimentul lui ca ajutor. Și era șeful unei patrule de recunoaștere. Auzise lupta, venise să vadă ce-i... și a dat și el o mînă de ajutor. Mi-a scăpat viața...

ANICA : Va să zică, nu l-am făcut eu degeaba pe Vasile... Să-i dea Dumnezeu noroc !

ANDREI : Să-i dea... A fost avansat pentru asta și decorat.

ECATERINA : Băiatul mamei, scump... Nu se termină războiul ăsta odată, să vă văd iar acasă ?

ANDREI : Cine n-ar fi bucuros, mamă ?

FLOREA : Totuși, și tu ai spart oarecare geamuri și-ai cerut război.

ANDREI : Eu ?

FLOREA : Tu și Mircea.

ANDREI : Mircea... da... El era în frunte.

Dar eu ? Nu neg însă că la război am plecat cu toată inima. Și vreau să se sfîrșească oricît de repede, bineînțeles să se termine cu bine. Asta-i...

ECATERINA : Iar începeți ?

ANICA : Cucoană, dar dumneata l-ai întreat de-a mîncat ori nu ?

ECATERINA : Vai de mine, ce zăpăcită sînt... Andrei, tu ai mîncat ceva în seara asta ?

ANDREI : Da, mamă.

ECATERINA : Spune drept.

ANDREI : Dar ce ? Crezi că fac politețe ? La noi în bordeie s-a uitat obiceiul ăsta...

S c e n a 11

Ecaterina, Florea, Andrei, Anica, Tincuța

ANICA : Sărut mîna, conaș' Andrei. Bine-ai mai venit pe la noi.

ANDREI : Bine te-am găsit, Anico.

FLOREA : Lung v-a fost somnul...

ANICA : Păi, nu cumva eram să-l las să plece și să nu-l văd ? (*Tincuței.*) Tu nu răspunzi nimic lui nașu' ? Hai, ia zi săru' mîna...

ANDREI : Las-o, mititica, nu vezi că pică de somn ?...

ANICA : Aș ! O crezi ? Se face... Cînd ne-a spus Ion, doar ea a sărit întii... (*Tincuței.*) Zi, nărodule, săru' mîna ! Păcatele mele, te-o fi uitat, conaș' Andrei.

ANDREI : Nu mă mai cunoști, Tincuțo ?

TINCUTA : Nașul...

ECATERINA : Apoi, dacă-i nașul... ce se zice lui : nașul ?

TINCUTA : Sărut mîna.

ANICA : Așa... Apoi zi... (*Tincuța tace.*)

ANDREI : Vasile-al tău e bine, Anica ?...

ANICA : L-ai întîlnit ?

ECATERINA : Pe unde l-ai văzut ?

ANDREI : Pe muntele Crîncenii. Ne învălmășisem cu nemții la baionetă. Acu trei săptămîni... da, mîine-s trei săptămîni... da, mîine-s trei săptămîni... Nu mîine, poimîine... așa-i... poimîine se împlinesc trei săptămîni. Nemții nu erau mulți... dar nu știu cum ne amestecasem,

ANICA : Atunci să-i dăm ceva pentru drum...

ANDREI : Să mai duc pachete ?

FLOREA : Ia, mă băietе, să ai acolo, nu strică...

ECATERINA : Tot îți pun și flanelele. Știi că mai ai trei bucăți, să ți le dau pe toate.

ANDREI : Da, da, și schimburile ce le mai am.

ECATERINA : Toate ?

ANDREI : Da, toate.

ECATERINA : De ce toate ?

ANDREI : Să le am acolo.

ECATERINA : Dar poate dă Dumnezeu și mai scapi...

ANDREI : Poate, mamă, dar cine garantează ?

ECATERINA : Cum, adică, să nu mai vii ?

ANDREI : Bine, mamă, tu știi bine că am tot dorul să vin... Dar răul e că nu-s numai de capul meu.

FLOREA : Ce mai stăruie degeaba și tu ?

ECATERINA : Dar cum să nu stăruie ?

ANDREI : Mamă, știi bine că nu-mi place să făgăduiesc decît atunci cînd sînt sigur că o să-mi țin făgăduiala. Acuma nu sînt sigur. Dacă s-o putea, vin, fi-rește, cum am venit și-acum...

ECATERINA : Bine, puilul mamei, bine.

ANICA : Ce-i punem conașului, cucoană ?

ECATERINA : Mai lasă... doar nu dau turcii.

ANDREI : Faceți-mi pachetul, mamă, trebuie s-ajung regimentul și nu vreau să am mult de alergat.

ECATERINA : Și va să zică, tot acuma pleci ?

ANDREI : Chiar acu... acu — nu, dar să fie pachetele gata... E mai bine... nu ?

ECATERINA : Bine, puilul mamei, bine... (Lacrimi.)

ANDREI : Ei, de ce plîngi acum ? Spune... Ei, ce-i ? Ce ai ? Mamă, mamă... dar e o copilărie...

FLOREA : Ecaterino ! Haide, fii cuminte... Crede-l, ce naiba.

ECATERINA : Îl cred...

ANDREI : Atunci de ce plîngi ?

ECATERINA : Nu știu... mi-i inima așa de tristă... așa de tristă...

ANDREI : Mamă, mamă... nu... nu vreau să te văd plîngînd. Ei, haide ! Șterge ochii ăștia buni și blînzi... și uită-te la mine, haide... Așa... Hai... Rîdem ?... Zîmbim ? Zîmbim ? Spune... Așa... Ră-sare soarele ? Da ? Așa, scumpă mamă...

ECATERINA : Să mă duc să fac pachetele.

ANICA : Ia să-ți ajut și eu... (Pleacă. *Tincuța se ia după dînsa.*) Tu ce te

ții de coada mea ? Hai ? Rămii și te culcă...

TINCUȚA : Mț... A venit nașul... Săru' mina... (Ies.)

S c e n a 12

Florea, Andrei

ANDREI : Va să zică, rămîneți aici...

FLOREA : Dar unde să mă duc ?

ANDREI : Cum unde ? Dincolo, peste Siret...

FLOREA : Peste Siret ? Ca ce ?

ANDREI : Cum ca ce ? Dar... Cum... dumneata nu știi nimic ?

FLOREA : Ce să știu ?

ANDREI : Care-i situația.

FLOREA : Ce situație ?

ANDREI : Situația războiului.

FLOREA : Dar ce-i ?

ANDREI : Mi se pare grozav de ciudat... Credeam că mamei i-ai ascuns într-adins...

FLOREA : Ce să-i ascund ?

ANDREI : Bine, dar oamenii se refugiază.

FLOREA : Ei și ?

ANDREI : Rușii au lăsat frontul.

FLOREA : Sînt ruși, treaba lor...

ANDREI : Dar asta mă uimește. Nu v-a ajuns aici nici un comunicat, nici un jurnal, nici o știre măcar ?

FLOREA : Dar ce-i ? Pentru Dumnezeu ! Stăm așa de rău ?

ANDREI : Da...

FLOREA : Dar cum se poate ? Aici, frontul — de-o lună de zile — e în același loc.

ANDREI : Au pătruns în țară.

FLOREA : Pe unde ?

ANDREI : Pe la Jiu și Olt... Și-au trecut Dunărea la Zimnicca. Prin multe părți.

FLOREA : ...Dar îi dăduse înapoi. Era vorba de lupte mari...

ANDREI : Pierdute... Au venit iar și-au trecut.

FLOREA : Dar pot fi dați înapoi...

ANDREI : Ce dați înapoi !?... Capitala a căzut.

FLOREA : Ești nebul ? Dar nu pot crede urechilor... Atunci n-ați putut ține ?

ANDREI : Cum să ții cu o mină de oameni puhoiul unei armate întregi, bine echipate, bine hrănite și bine înarmate ? Cum ? Și pe-o iarnă ca asta ?

FLOREA : Sînt năuc... Va să zică, i-adevărat ? Au pătruns în țară ? Și-or să vie aici ? Și în satul ăsta ? Și-aici în casa mea ? Stăpîni... Dar e îngrozitor !

ANDREI : Bine, dar tu îi simpatizai... Nu înțeleg de ce să-ți pară rău de venirea lor.

FLOREA : Dacă vin în țara mea ?

ANDREI : Sînt oameni civilizați doar...

FLOREA : Cînd vin ca stăpîni ?

ANDREI : Îi cunoști, ai simpatii, ai prieteni între ei...

FLOREA : Cînd vin aici ca dușmani ?...

Ca biruitori ? Dar atunci eu voi fi învinsul... Oricît de prieten aș fi, voi fi sclavul. Eu ?... N-am crezut că va cădea vreodată pe capul meu groaznică pedeapsă a prorocirilor mele împlinite. Acu, mai rămîne să se realizeze toate... Să-și ia unii o bucată de țară, alții cealaltă, și sapa și lopata !

ANDREI : Asta n-o să se întîmple.

FLOREA : N-o să se întîmple ?

ANDREI : N-o să se întîmple. Dintre noi doi eu sînt cel care am suferit mai mult. Eu mi-am văzut mai adînc înșelate nădejdiile. Dumneata îi iubeai, îi admirai... voiai lupta lingă ei... Le lăudai puterea și-ai povestit aceea ce nu credeam să se întîmple... și ceea ce toți și s-a întîmplat. Dar împărțirea țării ? Nu... asta nu ! Un neam îngenuncheat nu-i un neam ucis. Îngenuncherea îi dă răgaz să se întrezăre. Și-apoi au mai fost ei mulți de-ăștia care ne-au îngenuncheat... și totdeauna neamul ăsta a răsărit din nou din cenușă, ca pasărea Phoenix. Sîntem pădure voinică. Poți s-o tai din rădăcină și crește la loc.

FLOREA : Frumos vorbești... Frumos vorbești... Discursuri — discursuri... că asta s-a știut în țara noastră. Să se ție discursuri frumoase și să se facă fapte urîte. Discursuri... Discursurile au amestecat lumea și-au dus-o orbește la moarte pentru un cuvînt pe care nici a suta parte nu-l știu ce înseamnă. Iată-vă idealul care v-a orbit. Iată-l...

ANDREI : Nu zeflemisi, tată...

FLOREA : Ba bine că n-oi zeflemisi... Cînd se distruge o țară și se ucide o generație întreagă — două crime pentru care mintea omenească n-ar găsi pedeapsă ; sfînta vorbă ideal... Dar sînteți ridicoli ! Ridicoli și criminali erau grecii cînd au distrus o cetate pentru o muiere, dar de mii de ori mai puțin decît voi care o faceți pentru un cuvînt... Idealul... iată-vi-l.

ANDREI : Nu, tată, idealul armatei nu-i idealul de la tribună. E mult mai simplu și mult mai cînstit. E să dea peste cap dușmanul care i s-a pus în față — dușman tocmai pentru că i s-a pus în față.

FLOREA : Da... ideal, să te pună față c-o armată cu care nu ești vrednic să te măsoari. Ideal, să te trimită carne de tun și să zdrobească tot ce țara asta are mai bun și... Știam c-o să ajungem

aici. Mi-o spunea creierul limpede... și-o stupiditate, o copilărească ambiție de român mă făceau să nu-i dau crezare, să nădăjduiesc prosteste într-o providență pe care n-aveam nici un drept s-o aștept.

ANDREI : Și care va veni totuși...

FLOREA : Nu va veni, nu, te asigur... Nu mai are la ce veni, că n-o merităm. Se vede că asta-i ursita : să fim veșnic robi... Am fost robi tuturor barbarilor... turcilor și grecilor, mîine ai ungurilor, nemților ori ai bulgarilor... și pe urmă vor veni și alții, că stăpîni vor destui să fie. Într-un fel sau într-altul, ne vor stăpîni. Nu-i vina lor, desigur : e a noastră. Avem suflete de robi... Ne trebuie bici de stăpîn ca să putem face treabă.

ANDREI : Ești nedrept, tată, în amărăciunea dumitale. Mî se pare că uiți ce lupte a dat neamul ăsta pentru libertate. Și negi orice bun rezultat al independenței.

FLOREA : Care ?

ANDREI : Dar independența...

FLOREA : O, nu, nu neg. Independența ne-a dat prilejul să ne vindem imediat în altă parte. Spiritul l-am închiriat Franței și materialul nemților. Asta ca să nu fie pe față cuvîntul „vîndut“, că e brutal. Dar cel puțin, de-acum înainte vom avea un folos... vom fi, vrînd-nevrînd, trup și suflet la un loc, căci pe amîndouă pun nemții stăpînire. Nu crede că se va revolta cineva. Nu... Sîntem niște perfecți cameleoni. Vom primi pe nemți cu aceleași flori și le vom ura bun-sosit cu aceleași discursuri cu care i-am primi pe franțuji. Convingerea nu-i primită în cap dacă n-a făcut anticameră în stomac, și cum românii se simt datori să aibă convingeri, își vor menaja stomacul... Cîțiva nebuni de-alde mine — care se închid în conacul lor și rup toate legăturile, necitînd nici măcar jurnalele, de scîrbă și de milă — n-or să aducă țara înapoi la viață. Asta-i, băiatule. Asta-i... Așa va să zică... Peste cîteva zile, tatăl tău e neamț ori turc ori ungur... iar tu sclav.

ANDREI : O ! Tată !... dar e posibil să mergi pînă acolo cu mintea ?

FLOREA : Ce grozăvenie... Nu știu... E în mine o fierbere cumplită... Gîndul ăsta că peste vreo cîteva zile... mîine, poate... voi fi sclav, mă înnebunește. Mîine ! mîine !... Andrei, ce-are să fie mîine ? Mîine sîntem robi, Andrei, pricepi tu ? Robi !

ANDREI : Plecați.

FLOREA : Ce să fac ?

ANDREI : Să pleci.

FLOREA : Unde ?

ANDREI : Peste Siret.

FLOREA : Și unde să mă opresc ?

ANDREI : Găsești dumneata...

FLOREA : Și casa cui s-o las ?

ANDREI : Lași pe cineva.

FLOREA : Și moșia paragină ? Ori pe
mâini străine ?

ANDREI : Dar o să te reîntorci...

FLOREA : Să-mi las eu moșia ? Să-mi
părăsesc eu pământul ? Eu ? ! Eu să-l
părăsesc ? O ! Băiatule, așa de puțin
simți tu ca mine... Așa de puțin lucru
te leagă pe tine de țărna asta din care
s-a hrănit și-a crescut și-n care s-a
întors să doarmă un neam întreg de
oameni... Da, da, așa e ! Cu ce ușurință
spui tu să las eu pământul ăsta care-i al
meu, care face parte din mine... pămîn-
tul ăsta pe care-l cunosc și mă cunoaște,
căruia îi știu mirosul și obiceiurile. Dar
eu sint copilul acestui pământ... Sint
robul lui, înțelegi tu, sint robul lui...
Mi-a hrănit pieptul aburul brazdei lui
calde, mi-a limpezit și mi-a agerit o-
chiul zarea lui fumurie, rodul lui m-a
nutrit... cîntecul lui m-a legănat. Lanțuri
uriaeșe sint între inima mea și inima
lui. Și pe zi ce trece, lanțurile se strîng
tot mai mult, cu fiecare zi inima mea e
mai aproape de inima lui, pentru ca
într-o zi să ajung și eu acolo, pentru
totdeauna, în inima pămîntului... să o
nutresc și eu, pentru ca mîine ea să te
nutrească și pe tine, să-ți crească și
copiii și nepoții. Dar tu, tu... se vede
că le-ai uitat de mult aceste toate, poate
că nu le-ai simțit niciodată prea tare.
Așa, băiatul meu, nu plec de-aici. Am
ajuns la vîrsta cînd — vrînd-nevrînd
— încep să mă gîndesc la moarte. Și
mai mult ca oricînd mă îmbie pămîntul
ăsta, care a ocrotit viața mea întregă,
pămîntul ăsta, care-i martorul tuturor
bucuriilor și tuturor întristărilor mele —
duhovnicul meu —, prietenul cel mai
bun și cel mai iertător. M-am supărat
de multe ori pe el... L-am blestemat
uneori, dar niciodată nu mi-a purtat
rîcă... niciodată. Nu, băiatul meu, nu !...
Nicăieri n-aș avea o moarte mai ușoară,
nicăieri n-aș avea un pămînt mai tih-
nit... Tu du-te, băiatule. Trebuie să te
duci. Te cheamă datoria... Dee-ți Dum-
nezeu noroc și păzească-te de nenoro-
ciri. Fă-ți datoria ca să-ți fie cugetul
liniștit, și-atît... Și lasă-mă pe mine
să-mi tirăsc aripile frînte pe brazda de
pămînt de pe care am zburat întii...
(S-aud împușcături depărtate.) A !... vin...
Așa de curînd ? Așa de curînd ? De

ce așa de curînd... Andrei ! Andrei... Ce
greu apasă un lanț a cărui greutate n-o
cunoști...

S c e n a 13

Aceiași, Ion

ION : Conaș' Andrei... Se aud împușcă-
turi dinspre partea satului.

ANDREI : Am auzit. Calul e închingat ?

ION : Da.

ANDREI : Are frîul în cap ?

ION : I l-am pus.

ANDREI : Eu am să plec prin țarnă.

ION : Mai bine-i pe drum.

ANDREI : Nu merge calul bine... Se
sperie de caii morți. Și-apoi pe drum
poate-s și patrule... Portița e deschisă ?

ION : Nu. Dar o deschid eu acum.

FLOREA : Și Ecaterina nu mai vine...
Fugi, Ioane, de deschide portița, că vine
îndată și Andrei ! (*Ion iese.*) Nu spune
mame-tii nimic...

S c e n a 14

Florea, Andrei, Ecaterina, Anica, Tincuța

ANDREI : Gata ? Ați auzit niște îm-
pușcături ?

ECATERINA : Soldați beți, probabil...

ANDREI : Ei trag așa, fără nici un
dumnezeu. Ei, mamă, eu plec... E tirziu
și mi-i să nu se pornească viscolul iar.

ECATERINA : Dar mai stai, Andrei. Mai
stai, nu pleca...

FLOREA : Ecaterino !

ECATERINA : Dar aproape nu l-am vă-
zut... Andrei, mai stai !

ANDREI : Mamă, mă doare sufletul...

"Dar uite, e-aproape miezul nopții... Gîn-
dește-te că pînă dimineată trebuie să
gonească peste dealuri.

ECATERINA : De ce nu pe șosea ?

FLOREA : Ei... de ce... Taiе de-a dreptul.

ECATERINA : Și va să zică, nu mai stai ?

Puiul mamei ! Bine, dar cine știe cînd
te mai văd eu...

ANDREI : Lasă, mamă, că Dumnezeu e
bun...

ECATERINA : Dar cînd o să mai poți
veni ?

ANDREI : De, mamă !... Dar am să caut
să mai vin, mamă, nici vorbă că am să
caut să vin.

ANICA : Uite pachetul, conașule.

TINCUTA : Eu l-am adus...

ANDREI : Bravo, fino, ia... na-ți un ban...

TINCUTA (*refuză*) : Mț...

ANDREI : Haide, ia-l... doar ai muncit
pentru mine.

TINCUTA: Și matala ai muncit acolo la deal pentru noi... (Andrei o ia în brațe și o sărută.)

ANDREI: Apoi, mă duc... Și, mamă, tu ai slăbit. Mi se pare că nu ești înțeleaptă... să nu mai plîngi, sîntem băieți voinici, n-avea grijă de noi.

ECATERINA: Dar sînteți carnea mea doar...

ANDREI: Știu, mamă... Dar îți faci ție rău. Și-apoi, moartea s-apropie mai repede de cei care-s bocîți înainte.

ECATERINA: Andrei! Dar îmi iei singura mea ușurare...

ANDREI: Ușurarea ta, mamă, îngreuiază prea mult sufletele noastre. Gîndește-te și la noi... Apoi, sărut mina, mamă! (O îmbrățișează. *Împuşcături mai aproape.*)

ECATERINA: Iar împuşcături... și mai aproape.

FLOREA: Au înnebunit...

ANDREI: Rămii cu bine, tată.

FLOREA: Să-ți dea Dumnezeu sănătate, Andrei. Și spune-i lui Mircea, de-l vezi, să nu ne uite.

ANDREI: Bine, tată... (Anică.) Lui Vasile, ce să-i spui de l-oi vedea?

ANICA: Să fie liniștit, că aici avem noi grijă de fată.

ECATERINA: Andrei... Andrei... Spune că mai vii.

ANDREI: Viu, mamă... și cît de curînd. (*Împuşcături și mai aproape. Intră Ion.*)

ION (*din prag*): Conașule, calu-i gata. (*Incet.*) S-aud glasuri pe șosea... Repede!

ANDREI: Sărut mîna. Rămîneți cu bine.

FLOREA (*mai incet*): Noi poate că nu ne mai vedem, Andrei.

ANDREI: Tată...

FLOREA (*idem*): Da... Poate că n-o să ne mai vedem. Tu ține-ți drumul înainte. Și de-o fi așa, să aveți grijă de mama voastră. Spune-i și lui Mircea de-l vezi... Scrie-i.

ANDREI: Dar, tată, astea-s copilării...

FLOREA: Ssst! S-a rupt ceva în mine și s-a rupt pînă-n fund... (*Tare.*) Mergi sănătos.

ECATERINA (*îmbrățișîndu-l iar pe Andrei*): Puiul mamei, drag... spune-mi că mai vii.

ANDREI (*desfăcîndu-se... plecînd*): Viu, mamă... viu!

ECATERINA (*izbucnînd*): Tu n-ai să mai...

FLOREA: Ecaterino!

ANDREI: Rămîneți cu bine! (*Iese fugînd. Împuşcături foarte aproape.*)

S c e n a 15

ECATERINA: Ce-s împuşcăturile astea, pentru Dumnezeu!

FLOREA: Or fi beți...

ECATERINA: Dă-mi șalul, Anico, să mergem afară. Floreo, hai...

FLOREA: Pe vremea asta? Se poate?

ECATERINA: Vreau să-l văd, Floreo. Vreau să-l văd... Floreo, de ce-mi pare că Andrei... pleacă departe, departe de tot?

FLOREA: Ei... destul! Vorbești prostii. (*Împuşcături foarte aproape.*)

ECATERINA: Da' ce-i asta? Spune. Spune-odată...

ANICA: Dar nu-i nimic, cucoană, ce să fie.

ECATERINA: Floreo, de ce trag cu pușca? De ce?

FLOREA: De ce trag... Fiindcă-s nebuni, de asta... (*Alte împuşcături, pe lingă geam. Șoptit.*) Astea-s spre țarnă... Is nebuni, trag spre țarnă... în capul meu...

ECATERINA: Ce-i, Floreo?

FLOREA: Nimic. (*Focurile se depărtează.*)

Vezi? S-au depărtat. Treceau desigur, și — beți — au tras... trag ei așa ca nebunii... Dar acu... Hai la culcare. Anico, du-o să se culce. I-a făcut rău plecarea băiatului. Haide, Caterino... buna mea Caterină. Haide, du-te, du-te cu Anica. Vezi, vezi și tu ce greu e la cîte o răspîntie?

ECATERINA: Floreo, dar dacă or fi...

FLOREA (*tresare*): Haide, du-te și te culcă. Ce-s copilăriile astea?... (*Trompete.*)

ECATERINA: Auzi? Trompete...

FLOREA: Da, trompete... Cîntă... cred și eu.

ECATERINA: De-ai ști tu ce ciudate îmi par toate...

FLOREA: Ești obosită, Ecaterina, du-te și te culcă.

(*Intră Ion.*)

ECATERINA: Ce-i afară, Ioane, ce trompete s-aud?

FLOREA: Rusești.

ECATERINA: Rusești, Ioane?

ION: Da, coană Ecaterino... rusești. Ei cîntă-așa...

ECATERINA: Dar Andrei a plecat?

ION: Da... a plecat.

ECATERINA: Nu-i frig afară?

ION: Așa și-așa...

ECATERINA: I-o fi frig băiatului pe cal... Tu trebuia să-i spui să dea în galop, să se încălzească.

ION: Da, cucoană... chiar așa a făcut.

ECATERINA: ...Bine, foarte bine... Bună seara... Haide, Anico, să mă culc... haide.

(După plecarea Ecaterinei cu Anica.
Goarneau se aproprie.)

FLOREA : Ce-a fost ?

ION : Au tras după el.

FLOREA : Au tras după el ? Și ?

ION : A cotit creasta, a intrat în văgăuna

Hacului și a scăpat.

FLOREA : A scăpat ?

ION : Păi, cum era să-l atingă ? Nici nu
se vedea de pe cal... strașnic mai că-

lărește. Numai să-l ție Dumnezeu sănă-
tos...

(S-aud goarneau tare, cresc... trec pe
lingă geamuri și se pierd încet.)

FLOREA : Au și venit. Și cîntă...

ION : Și cu alai.

FLOREA : Și miine... Ce-o să fie miine,
Ioane?... Ce-o să fie ?

CORTINA

A C T U L A L D O I L E A

MIEZ DE NOAPTE

S c e n a 1

Anica, Florea (intră)

ANICA : Da' unde-ai fost pînă acum,
cucoane ?

FLOREA : Pe la săivan.

ANICA : Așa, da, că bine zici... D-apoi
știi că din pricina dumitale nici cu-
coana n-a mîncat ?

FLOREA : Bănuiam eu c-o să facă și
prostia asta. Ce dracu, nu și-a închipuit
ea că am treabă...

ANICA : Păi, dacă nici dumneata n-ai
spus nimic.

FLOREA : Ei, comedie ! Parcă atîta grijă
am eu pe cap.

ANICA : Vorba-i, acu mănînci ?

FLOREA : Dă-i Ecaterinei să mănînce,
că eu n-am nici un chef de mîncat.

ANICA : Păi dacă n-a mîncat pînă acum,
nu cred să mai mănînce.

FLOREA : Tu întreb-o.

ANICA : Mi-i că i-oi strica somnul... că
poate o fi adormit.

FLOREA : S-a culcat ?

ANICA : Mai adineaori am lăsat-o în-
tinsă, așa — îmbrăcată. Luase de mai
cîtea scrisoarea ceea de la conaș' An-
drei.

FLOREA : Aha ! Minunea de ieri...

ANICA : Chiar minune ! Nu mă dumi-
resc eu cum de-a putut ajunge scrisoa-
rea ceea pînă aici, zău așa... cite străină-
tăți a mai colindat.

FLOREA : Norocul Ecaterinei, că altfel
cine știe de n-ar fi purces-o iar pe
plîns, ca acu vreo două luni.

ANICA : Nu mai cred...

FLOREA : Ba eu cred al dracului... Păi,
nu-ți aduci aminte ce plîngea ?

ANICA : Știu, dar de cînd au venit nemții,
parcă-i alta.

FLOREA : Alta... alta, fiindcă m-am bur-
zuluiit de vreo cîteva ori la dînsa și
nu-și mai dă drumul lacrimilor, așa, în
lume... Dar de plîns, tot trebuie să plîngă.
Îmi vine mie a plînge uneori... ce
să zic... cum n-are să-i vină ei ?

ANICA : Că i-o fi venind a plînge, asta-i
altă treabă. O fi plîngînd pe ascuns,
poate. Dar eu lacrimă în ochi nu i-am
mai văzut. Să nu mă mișc de-aici de nu
spun drept. Și nici cu ochii roșii n-o
vezi...

FLOREA : La asta nu mă așteptam. Zău,
de-ar fi așa, m-aș bucura.

ANICA : Că nu-i de bucurat ?

FLOREA : Și tot ce se poate... Așa era
și biata mă-sa. Plîngea pentru te-miri-
ce, dar la suferință se făcea de lemn.

ANICA : Așa li-i singele lor, se vede, că
și moșul cel mare tot așa de cînos la su-
flet era... Ținea la durere de-ți făceai
cruce... Nu mai departe, cînd a murit

conaș' Gheorghieș, fratele cucoanei. Mo-
șul îl iubea de se prăpădea de dragul
lui... și ții minte cum era la înmor-
mîntare ? Parcă era la plîmbat, zău așa.

Dar nici așa nu-i bine... Ții cît ții, dar
și cînd se rupe... apoi te uită Dumnezeu.

FLOREA : Eh, fleacuri ! Lasă că tot e
mai bine așa decît s-o vezi zbućiumîn-
du-se pe prepusuri. (*Schimbă.*) Și zici
că citea scrisoarea lui Andrei ?

ANICA : Da...

FLOREA : O citește în șir, de cînd a
venit. Trebuie s-o fi învățat pe de rost.
Ce să-i faci, favoritul ei... Păcat că n-a
scris și Mircea... Tare-i lășător băiatul
cela... Vorbăreț, vesel, deștept... decît,
are păcatul ăsta : ne uită ușor.

ANICA : O fi scris și el, dar n-o fi
ajuns.

FLOREA : Eh ! Pe dracu ! Era el aici, la doi pași, și tot nu scria, d-apoi din fundul Moldovei, de pe unde-o fi... Așa-i felul lui... Și ce i-ar fi să scrie și el două-trei rinduri... Să știm și noi cum o duce cu sănătatea.

ANICA : Păi, scrie conaș' Andrei și de dînsul.

FLOREA : Eh ! E altceva. (*Schimbă.*) În sfîrșit, o scrie, n-o scrie... fie el sănătos acolo.

ANICA : D-apoi că de asta așa-i, că nici Vasile-al nostru nu scrie, dar, dă... n-o fi putînd, săracul, că ce trecere are el s-ajungă scrisoarea...

FLOREA : Ei ! parcă-i vorba de trecere.

FLOREA : Dacă umblă atîtea străinătăți ?

FLOREA : Crezi că ține cineva socoteală de cine-a trimis-o ?

ANICA : Oare să nu le ție ? Trebuie să fie alegere, coane Floreo, cu așa zic. Că, altfel, de ce nu ne-ar scrii ? Doar de l-o fi sfîrșit Dumnezeu.

FLOREA : Ia nu mai vorbi și tu prostii. Parcă bietul băiat o fi avînd numai asta pe capul lui...

ANICA : Că doar un tată și o mamă are...

FLOREA : Bine, ai dreptate, nici vorbă. Dar se mai iartă, că doar nu-s ici, la doi pași.

ANICA : Dar conaș' Andrei cum de-a scris ?

FLOREA : O fi avînd vreme. O fi avut vreun prilej mai bun...

ANICA : Vreme își făcea el și Vasile al meu, că doar tot război a fost și pînă acum, și-a scris. Dar se vede că acu o fi ceva la mijloc.

FLOREA : O fi ce zici tu... o fi vreo alegere la scrisori.

ANICA : Păi, așa cred eu... că doar nu-mai conaș' Andrei a scris, dă, el îi ofițer, că acu să zic că Vasile nu scrie, dar n-a mai scris nimeni în sat.

FLOREA : Îi fi avînd dreptate, Anico. Dacă zici tu că n-a primit nimeni prin sat, firește. (*Schimbă.*) Ia mai pune niște lemne în focul cela că s-a făcut cam frig în odaie.

ANICA : Cum nu s-o face frig, cînd afară durează un ger de ți se lipește mina pe clanță. Noroc că nu mai bate vîntul.

FLOREA : Cît o ține și asta...

ANICA : D-apoi că nu se lasă el ușor de primăvară... Asta-i iarnă cu coadă... Mare lucru de n-om avea și înviere albă... Așa a rămas vorbă din bătrîni că, prin războaie, iarna răzbate pînă-n sfințele paști.

FLOREA : Da, se poate. (*Pauză.*) Ion s-a culcat ?

ANICA : Ion ? Păi n-a fost cu dumneata ?

FLOREA : Ion ? Nu. Dar ce ? Spunea că vine cu mine ?

ANICA : A spus că pleacă la săivane și-am crezut că ați fost vorbiți.

FLOREA : Vorbiți de ce ?

ANICA : Să vă-ntîlniți la săivane.

FLOREA : Și cînd a plecat ?

ANICA : Mai la un ceas după ce-ai plecat dumneata.

FLOREA : Și spunea că vine la săivane ?

ANICA : Păi da... Așa spunea. Și nu l-ai văzut ?

FLOREA : Nu... Se vede că o fi venit după mine. Și pe jos a plecat ?

ANICA : Păi de unde să știu eu... Da' de ce întrebi ?

FLOREA : Nimic... așa... (*Intră Ion.*)

S c e n a 2

Florea, Anica, Ion

ION (*are o mișcare de surprindere cînd îl vede pe Florea*): Sărut mina...

FLOREA : Bună seara, Ioane. Da' unde-ai fost ?

ION : Pe la săivane.

ANICA : Și conaș' a fost pe la săivane.

ION : A ! Ai fost și dumneata pe-acolo ?

FLOREA : Da.

ION : Se vede că nu ne-am întîlnit...

FLOREA : E și întuneric.

ION : Da... grozav de întuneric. Îți viri degetele în ochi, nu alta.

FLOREA : Da.

ION : Dar cînd ai plecat dumneata de-acolo ?

FLOREA : Mai de mult. Că eu am trecut și pe la șuri.

ION : Pe la care... cele din deal ?

FLOREA : Da...

ION : Ori cele din coastă ?

FLOREA : Ba cele din coastă. Așa-i. Eram cu capul în altă parte... Tu acu ai trecut pe la săivane ?

ION : Mda !

(Florea se uită lung la Ion, apoi se întoarce gînditor.)

ANICA : Ai închis porțile ?

ION : Da... Fata-i culcată ?

ANICA : Ba nu... Aștepta s-o culci tu.

ION : Mă... numai de-a bățul vorbești. Te-ntreabă omul și tu sai ca Neaga.

ANICA : Păi dacă-ntrebi și tu...

ION : Cum să nu întreb ?

ANICA : Ce te-amesteci tu în treburile muieresti ?

ION : Că nu ți-o fi numai ție nepoată.

ANICA : Asta-i acu ! Tu nu vezi ? Acuși cîntă cucoșii și tu mă-ntrebi dac-am

culcat-o... Am culcat-o. Cum să n-o culc... Ce? Ea-i haram bătrîn ca noi?

ION : Păi asta te-ntreb...

ANICA : Acu ți-am răspuns. Ți place?
(Ion oftează.) Te-a apucat oftatul?

ION : Afurisită muiere!

ANICA : Iacă așa sînt eu...

ION : Da' te știi, bătu-te-ar Dumnezeu... te știi.

ANICA : Și de la mine tot nu pleci...

ION : Eu nu plec de la tine, ori tu nu pleci de la mine?

ANICA : Iote, mă, închipuitul!

ION : Zi că nu-i așa...

ANICA : Proastă mă crezi tu ca să stric vorba pe tine.

ION : Proastă, neproastă, așa-i.

ANICA : Taci, măi, că te-aude conașu' și te ride.

ION : Eh! Că dumnealui numai grija asta o are.

FLOREA : Ioane...

ION : Aud, conașule?

FLOREA : Portița ai închis-o?

ION : Nu.

ANICA : Păi de ce n-ai închis-o?

ION : Ca să întrebî tu.

ANICA : Păi cum s-o lași deschisă?

ION : Ce te-amesteci tu? Așa-i porunca...

ANICA : Care poruncă?

ION : Păi dacă nu știi, ce-ți vîri nasul unde nu-ți fierbe oala?

FLOREA : Da... trebuie lăsată deschisă.

ANICA : Dar, Doamne ferește, dacă intră cineva?

ION : Cine să între?

ANICA : Vreun hoț, că slavă Domnului, mișună ca furnicile...

ION : Și ce-o să facă portița?

ANICA : Cum ce-are să facă?

ION : Doar porțile și lacătele-s pentru oameni cinstiți, și pentru hoți, femeie...

ANICA : Apoi atunci să stăm și cu ușile vraise...

FLOREA : Nu, Anico, avem ordin de la straja nemțească. Da... au început să vie ordinele și pe la mine. Probabil că încep să mi s-arate prietenii...

ION : M-aș prinde pe ce vrei că aici e mîna primarului.

ANICA : Nici vorbă...

FLOREA : O fi avînd și el ordine.

ION : Ordine? Îl scurmă rica, cucoane, că l-ai repezit cum l-ai repezit... asta-i... și ar face el și mai mult rău, dacă ar putea. Dar se vede că nu poate, că n-are de ce se mai lega.

ANICA : Chiar așa-i, că vitele le-a luat...

ION : Finul și paiele le-a dus. Grîul l-a luat...

FLOREA : A luat de la toți, nu numai de la mine.

ION : Dar, Nistor, cîrcumarul, de ce a rămas cu tot nutretul?

FLOREA : Nici n-avea cît minc.

ION : Dar nici vite n-avea?...

FLOREA : Dar acu nici eu nu mai am vite... E... dar ce să mai vorbim... Las-o moartă, că-mi fac sînge rău degeaba...

ANICA : Chiar așa... E! ia să mă duc eu să mai văd ce face focul în dormitor... că s-o fi stîns...

FLOREA : Bine faci, Anico. Și fă mai cald, că, uite, nici acu nu mi-a ieșit frigul din oase.

ANICA : Bine, coane Floreo.

ION : Or fi acolo lemne, femeie?

ANICA : Dacă n-or fi, tot tu t-ei duce după ele...

ION : D-apoi că pe tine nu te-a rugat nimeni...

ANICA : Mă... grozav ești tu... (Iese.)

ION : Of... of... cui o fi semănînd zănată asta, că mă-sa a fost femeie cuminte și așezată... pînă ce-a închis ochii, Dumnezeu s-o ierte... Da' asta, pe ce îmbătrînește, pe-atîta se acrește.

S c e n a 3

Florea, Ion

(Preocupare. Spionare reciprocă. Atmosferă grea.)

ION : O fi miezul nopții, cucoane?

FLOREA : Aproape. (Pauză; schimbă.) Ioane...

ION : Poruncă...

FLOREA : Ce-ai cătat tu la săivane?

ION : Eu?

FLOREA : Da.

ION : Păi m-am dus să văd și eu ce-i pe-acolo. Dar de ce întrebî?

FLOREA : Așa... (Pauză.) Ce fel de om e Hristea, Ioane?

ION : Bouarul?

FLOREA : Da.

ION : Păi dă, cucoane... adicăte... ce fel de om să fie?

FLOREA : Știi și eu? Întreb...

ION : Dă! Eu ce să zic... De unde să-l știu eu. Adică spui și dumneata, unde ai văzut că l-au bănuit nemții?

FLOREA : Nu, dar întreb și eu așa...

ION : Dă, cucoane, parcă cine știe sufletul omului... O fi și el cu păcatele lui, că om îi... Dar eu n-am ce zice de el.

FLOREA : Bine, așa... așa nici eu n-am de ce să mă plîng. Își face slujba, e om liniștit... Cînd se-mbată se culcă... și nu face zarvă. Decît... vezi tu, are niște ochi... nu știu cum...

ION : Așa-i uitătura lui, cucoane. Uitătura de om necăjit.

FLOREA : Mai degrabă uitătură de ciine încolțit.

ION : O fi și așa... Dar altfel nu-i om rău, săracu...

FLOREA : N-o fi... dar...

ION : L-ăi fi bănuind de ceva ?

FLOREA : Nu... dar îmi spune inima mie că omul ăsta o să mă vire într-o daveră.

ION : Adică cum ? O fi făcut ceva ?

FLOREA : Nu, dar... Dar adică, mai știi eu ? ! O fi făcut...

ION : Și ce ?

FLOREA : Ție nu ți-a trecut prin cap niciodată ?

ION : Păi... parcă știi eu de ce-i vorba ?

FLOREA : Ei... nu știi... Ia, cu păcătoșii ăștia de nemții...

ION : Eh !

FLOREA : Eh ? Cum : „Eh !” ? Tu nu vezi cum pier nemții din sat ?

ION : Am auzit și eu... dar ce-are a face Hristea și cu ei ?

FLOREA : De ! Mai știi eu ? Dar mă tem să nu ne vire în vreme bucluc...

ION : Păi de ce, coane Floreo ?

FLOREA : Prea pier mulți...

ION : Or fi fugind și ei pe-acasă, cucoane.

FLOREA : Bine, mă, fuge unul, doi, dar așa... în fiecare zi câte unul...

ION : O fi chibzuiala lor.

FLOREA : Pe dracu... chibzuială... chibzuială, să fugă cu arme și cu cartușe...

ION : Că n-or fugi acu cu mâna goală, să-i stringă de git ai noștri pe drumuri... ori să le puie potera pielea pe băț...

FLOREA : Potera ?

ION : Potera românească... cei din munți... soldații...

FLOREA : Ahaaaa !... Ei, bată-te toaca... Zi : „Potera românească”... Și-aș pune rămășag pe ce vrei că nu-s mai mulți de doi-trei dezertori.

ION : Da' nu-s dezertori, cucoane.

FLOREA : Da' ce-s ? Soldați ?

ION : Soldați...

FLOREA : Și ce caută pe-aici dacă-s soldați ?

ION : Or fi rămas în urmă și i-or fi apucat nemții aici.

FLOREA : Fleacuri... I-au apucat nemții... Soldații sînt dincolo, la tranșee, nu în păduri ca hoții...

ION : Da' cine spune că-s hoți, cucoane ?

FLOREA : Ba c-or fi oameni detreabă...

ION : Dar ce să facă ? Să treacă dincolo ? E greu... Să coboare în sat, îi prinde...

FLOREA : Și-atunci stau în codri și ațin pe oameni la drumul mare ca să-i jefuiască.

ION : Vorbești cu păcat, cucoane, dar pe cine-avă jăfuit ?

FLOREA : Ei, asta-i !

ION : Nu stau ei de jaf, cucoane Floreo !

Vai de capul lor... Stau de inimă rea... Că nu-i nimeni nebun să umble pe colauri și să colinde codrii pe o vreme ca asta...

FLOREA : Și tu de ce le ții așa parte ?

ION : Păi, spun și eu ce-am auzit prin oameni. Nu că le țin parte...

FLOREA : Dar dacă or fi povești toate astea ?

ION : Or fi... dă... Că oamenii pe vreme de iarnă scornesc multe, să le treacă de urît.

FLOREA : Și-atunci cum rămîne cu potera ? Vint ! De ce adică să piară atîția nemții... cu arme cu tot ?

ION : Păi de unde să știi eu ?

FLOREA : Vezi tu, Ioane, asta nu miroase bine...

ION : N-o fi mirosind bine... dar dacă nu fug ei, atunci cum de nu-s ?

FLOREA : Cum de nu-s ?

ION : Dă...

FLOREA : Apoi, aici îi buba... că nu se poate. Trebuie să fie ceva la mijloc...

ION : O fi, cucoane.

FLOREA : Da, dar gloaba noi o s-o plătim !

ION : Păi e vina noastră ?

FLOREA : Apoi, asta-i rău... Fără să fie vina noastră, o s-o plătim.

ION : Plăteasc-o cine vrea !

FLOREA : Dar cine vrea să înfunde pușcări pentru un neghiob... ori să fie împușcat ca un ciine ? Cine ? Și pentru ce, mă rog ? Fiindcă un bouar oarecare șterge urma unui neamț, ca să se răzbune de cele două palme ce i le-a dat un feldvebel ?

ION : Păi chiar așa să fie, cucoane, crezi că pe dumneata or să te ia ?

FLOREA : N-or să mă ia ? Și de ce ? Pentru că-s Florea Mătăsoșeanu ?

ION : Nu... dar te știi toți om cumpănit și de-ai lor...

FLOREA : Cum de-ai lor ?

ION : Adică, așa vine vorba, că le-ai ținut parte...

FLOREA : Fleacuri... Dar nu-i vorba de mine numai, e vorba de atîția nevinovați care pot s-o pățească... Poate să-i ia.

ION : Nu-i pagubă... de i-o lua.

FLOREA : Dar pentru ce să-i ia ? Pentru c-a ucis bouarul ?

ION : Eu nu cred. Dar dac-o fi ucis... treaba lui, o fi avut el ale lui dac-o fi ajuns să ucidă.

FLOREA : Ce-a avut ? C-a mîncat două palme ?

ION : E ! cucoane ! Două palme dacă ar fi de la tata ori de la mama, aş zice că le-a dat Dumnezeu... Şi dacă ar veni de la dumneata, ar fi ca de la tata... Dar le-a dat un neamţ, şi nu se cade... Cînd ai îngrămădit cîinele într-un colţ, să nu-l mai baţi... că nu-i lucru cuminte. Cît de oropsit o fi, te muşcă, fiindcă nu mai are încotro.

FLOREA : Bine, muşte.. Dar atunci să-şi primească singur plata, nu să sufere alţii fără vină...

ION : Păi, cucoane, dac-o fi aşa că o fi ucis numai el, n-are vină.

FLOREA : Ei, ştii că asta-mi place ?

ION : Ți-o fi plăcînd, nu ți-o fi plăcînd, așa-i. Se cheamă că a fost vrednic și și-a spălat rușinea... Ceilalți — că nu-i unul în tot satul, afară de dumneata, să nu fi mîncat palme —, ceilalți să sufere... că n-au avut curajul.

FLOREA : Dar tu de ce nu l-ai ucis pe neamțul care ți-a tras palme ?

ION (*pauză, greu*) : L-a păzit Maica Precistă, că era în curtea dumitale, și eu cu cînte am intrat aici, cu cînte vreau să ies...

FLOREA : Foarte frumos, și iacătă că n-ai murit...

ION : Eh ! Limba bouului e lungă, coane, dar păcat că nu poate să vorbească.

FLOREA : Spui prostii, Ioane ! Nu cumva ai pus la inimă două palme date de-o bestie nemească... Ce dracu'... ești om în toată firea !

ION : O fi, dar de trei luni de zile mă ard obraji, cucoane. Sint obraji de om bătrîn... Nu mi l-a scos Dumnezeu în cale niciodată, că...

FLOREA : Că ce ?

ION : Dă...

FLOREA : Ai fi tu în stare să ucizi un om pentru atîta lucru ?

ION : S-a iefinit viața, și cîntea-i scumpă.

FLOREA : Și-i cînte să ucizi ?

ION : Că-i răzbel doar...

FLOREA : Război pe front, nu aici.

ION : Păi, dacă acolo-s dușmani, aici îs prieteni ? Tot dușmani.

FLOREA : Dar acolo te ție, se apără. Pe cită vreme aici... să sai să ucizi un om, pe la spate, mișelește... e cînte ?

ION : Păi de ce nu ? Că eu n-am pușcă și el are... Și-i crăp capul cu toporul. N-o fi cînte... Dar el, că mă palmuiește ori mă duce, ori mă împușcă legat... este cînte ?

FLOREA : Nu te mai cunosc, Ioane...

ION : *Is cîine bătrîn, cucoane* ; cit mă bate stăpînul, mă pun jos ori fug... Dar streinul, numai cit mi-arată bățul și-mi vede colții...

FLOREA : Va să zică, de-aceea umbli tu nopti în șir spre săivane?... Dar ești nebun ! Ce vrei să faci ?

ION : Ce să mai vorbim ? !

FLOREA : Ioane... Tu în seara asta n-ai fost la săivane.

ION : Nu.

FLOREA : Atunci ești înțeles cu bouarul, de mă minte totdeauna...

ION : Păi uncori mă duc și pe-acolo...

FLOREA : Și-atunci, probabil că el se duce la pîndă... Nu ? Spune drept... Bouarul a ucis vreun neamț ?

ION : El nu...

FLOREA : El nu ? Cum el nu ? Dar atunci trebuie să fie vreunul care a ucis. Cine-i ?

ION : Păi, n-a fost numai Bouarul oropsit...

FLOREA : Știu, a fost tot satul...

ION (*un gest de dispret*) : Apoi satul...

FLOREA : Atunci... tu ? Ioane ! Tu ? Tu ? Nu, asta nu cred, nu pot s-o cred... Ioane... Tu?... Tu ai fost în stare să...

ION (*pleacă încet capul*).

FLOREA : Și l-ai ucis ?

ION : Nu.

FLOREA : Dar pe cine atunci ?

ION : Alții...

FLOREA : Cum alții?... Dar pentru Dumnezeu, cîți sînt ?

ION : Vreo trei...

FLOREA : Și cum i-ai ucis ?

ION : Cu toporul...

FLOREA : Și unde i-ai ascuns ?

ION : În fîntina Vetrei...

FLOREA : M-ai încremenit, Ioane... Dar cum ai putut tu ucide... Și înțeleg să te răzbuini pe cel care te-a oropsit...

ION : Toți îs de vină...

FLOREA : Dar poate erau oameni însurați, cu copii...

ION : Și eu sînt.

FLOREA : Poate unii erau oameni blajini și liniștiți, și detreabă.

ION : Nu se vede... Toți îs nemți.

(*Intră Ecaterina.*)

S c e n a 4

Florea, Ion, Ecaterina

ECATERINA : Floreo, este unul care se tot învîrte pe lîngă poartă...

FLOREA : Lîngă poartă ?

ION : O fi vreun neamț.

ECATERINA : Nu pare... Parcă pîndește ceva. O fi vreun hoț.

ION : O fi pîndind... Să mă duc eu să văd.

FLOREA : Ioane... lasă-mă să mă duc eu.

ION : Ia fugi, cucoane Floreo. Se poate ?

FLOREA : Înțelege ce spun eu...
ION : Păi tocmai că înțeleg... Îmi pare rău. Dar vreau să-l văd la față... Și îndată mă-ntorc. (*Iese.*)

S c e n a 5

Florea, Ecaterina

FLOREA : Nu erai culcată ? Îmi spusese Anica, parcă.

ECATERINA : Nu, vezi bine. Dar tu ce ai ? Ești așa de schimbat la față...

FLOREA : N-am nimic...

ECATERINA : Nici n-ai mâncat. Dar ce ai ?

FLOREA : Nimic... Poate puțină oboseală... nervi Am și umblat mult prin frig... și-apoi mi-au mai făcut rău săivanele când le-am văzut în ce hal au ajuns.

ECATERINA : Nu-i nimic. Fă-te că nu le bagi în seamă. Se fac ele toate, numai să se întoarcă ai noștri.

FLOREA : Nu mai cred...

ECATERINA : Nu mai crezi ?

FLOREA : Nu mai cred. Asta rămîne așa... ca un vis frumos... un vis foarte frumos... dar copilăresc... și care îți încălzește sufletul tot mai rău...

ECATERINA : Ce ușor te-ai decepționat, Floreo !

FLOREA : Pot face oare altfel când văd atâtea murdării scoase la iveală pe fiecare zi ? Atâtea ticăloșii !... Și cum aș vrea să n-am dreptate, cum aș vrea să mă-nșel, să cred că merităm o nouă viață bună...

ECATERINA : Dar merităm, o merităm îndestul... Nu vezi tu că românii noștri nu pot suferi robia ? Nu vezi ? Dar ia toate veștile pe care le avem din preajmă și-ai să vezi... Sînt, e drept, cîteva secături... cîteva lichele...

FLOREA : Mii... mii sînt.

ECATERINA : Da... mii. Nu uita însă că tot ce-a fost mai vrednic și mai bun e pe front. Dar de-aici dinăștia rămași sînt și de cei care merg, nu la o moarte posibilă, dar la o moarte sigură... Și pentru ce ? Pentru dragostea de țară.

FLOREA : De-aici ?

ECATERINA : Da. Pier nemții... Și pier mulți... Este o mină la mijloc... nu-i așa ?

FLOREA : Desigur... și ?

ECATERINA : Mîna aceea ucide fără ordin...

FLOREA : Asta-i o scuză mai puțin...

ECATERINA : Nu, e o calitate mai mult... Și-apoi să ucizi pe un om cu care-ai stat de vorbă, poate... un om care și-a arătat, poate, un suflet bun...

FLOREA : Dar atunci e o monstruozi-tate...

ECATERINA : E împlinirea completă a datoriei.

FLOREA : Distrugînd o ființă bună ?

ECATERINA : Scutind țara ta de încă un dușman...

FLOREA : Dar asta e o nelegiuire...

ECATERINA : Totuși, asta e adevărata datorie, să distrugi aceea ce-ți primejduiește țara, chit că-ți pui direct viața în joc și nu-ți mai păstrezi nici cea mai mică porțiță de scăpare. Printr-o asemenea luptă refuzi pînă și cavalerismul indulgent al dușmanului și te pui cu pieptul deschis în fața răzbunării lui imediate Și e un mare merit, unul mai mare poate decît acela de a lupta ca ostaș regulat, unde mai poate fi și constrîngere... și ordine de sus.

FLOREA : Dar ce schimbare e în tine ?

ECATERINA : Nici una. Decît... acum știu de ce-am trimis doi băieți pe front. În fața răsplîntiei trebuie s-apuci pe-o parte sau pe alta. Am apucat și eu pe drumul pe care s-au dus copiii mei...

S c e n a 6

Florea, Ecaterina, Ion, Ungureanu

ION (*de-afară*) : Haide, că-ți teșesc capul cînd ți-oi trăsni una... Intră. (*Îl zvirle în casă.*)

FLOREA : Dar ce-i asta ? Primarul ?

ION : Păi, dumnealui pîndea pe la gard.

ECATERINA : Bravo, domnule... bravo !

FLOREA : Ce pîndea ?

UNGUREANU : Coane Floreo... nu-i adevărat.

ION : Dar atunci, de ce-ai fugit cînd m-ai zărit ? Hai ?

UNGUREANU : Dar nu-i adevărat, coane Floreo...

ION : I-ascultă, mă... eu cînd te-oi...

FLOREA : Ia taci, Ioane !

ION : Ia lasă-mă, coane Floreo, și dumneata ! Păi știi dumneata ce-am alergat eu după el ? Mi-a scos sufletul. Primar ? Hai ?... Pîndești la gard ca țiganii.

FLOREA : Lasă, Ioane... înțelege odată...

ION : Că n-o încăpea el pe mîinile mele... să-l primăresc eu...

UNGUREANU (*obraznic*) : Ia să-ți dai seama cu cine vorbești !

ION : Pfiu... Păi n-ai să ieși tu de-aici ?

FLOREA : Ei, Ioane ! Taci odată !

ION : Da... tac... tac... că... vorbesc eu mai pe urmă cu el.

FLOREA (*lui Ungureanu*) : Cu ce vă putem servi, domnule primar ?

UNGUREANU : Coane Floreo, uitaiți-vă ce-i... Să vă spui. Voiam să intru, dar nu îndrăzneam, fiindcă știam că-i tîrziu... și nu credeam să vă mai găsesec treaz.

FLOREA : Iată că m-ai găsit... Despre ce-i vorba ?

UNGUREANU : Am primit chiar astăseară un ordin de la comandatură...

FLOREA : Și ce mă privește pe mine ?

UNGUREANU : Să vedeți de ce... Știți că au tot dispărut niște soldați germani. Și se bănuiește că ar fi fost omorîți de români...

FLOREA : Ei și ?

UNGUREANU : Și trebuie să dăm vreo douăzeci de ostatici. Despre dumneavoastră, să n-aveți grijă... cu toate că așa se cere — persoane mai de seamă... Dar eu pot să fac pentru dumneavoastră...

ION : I-auzi, mă ! Rîia ajunsă la rang...

FLOREA : Și pe mine n-o să mă ici ostatic ?

UNGUREANU : Nu, coane Floreo... S-ar putea ? ! Tocmai pe dumneavoastră !... Fac eu așa ca să nu fie nevoie de dumneavoastră...

ECATERINA : Dar asta-i obrăznicie...

UNGUREANU : Coană Ecaterino... credeți-mă că eu...

ECATERINA : Nu ți-e rușine... După ce ne-ai luat tot ce s-a putut lua de-aici...

FLOREA : Ecaterino...

ECATERINA : Bine, dar asta e nemai-pomenit... Dar în primul rînd, cum nu-ți dai seama cît ești de caraghios cu invenția asta cu care vrei să scapi ? ! Pîndeai... Ba da, pîndeai la gard ca un borfaș. Te-am văzut cu ochii mei.

UNGUREANU : Îmi pare rău, coană Ecaterino !

ECATERINA : Ei, nu cumva ai să mi-o faci acum pe jignitul... Și-apoi, aerul ăsta de protecție din partea unei slugi nemțești le-ntrece pe toate !

UNGUREANU : Bine, dacă dumneavoastră credeți...

ECATERINA : A ! ai schimbat tonul !

UNGUREANU : Apoi, eu vin să vă fac un bine

ECATERINA : Ce-ai spus ?

FLOREA : Ia lasă-l, Ecaterina... Ce vrei, domnule, de la mine ?

UNGUREANU : Dacă mă luați așa...

FLOREA : Mă, fleacule, cu mine să nu fii obraznic, auzi ?... Cînd pîndești la miezul nopții casa unui om înseamnă că vrei ceva. Și cu mine știi tu bine că nu merge gluma... Să nu mă faci să-mi trec măsura, că-i rău... Vezi ce liniștit vorbesc eu acu. Nu mă face să mă

schimb... Hai, spune. Ce-i cu ostaticii ?...

UNGUREANU : Voiam să vă întreb pe cine să iau.

ECATERINA : Ca și vina ostaticilor tot asupra lui Florea să cadă... Înțelegi, Floreo ?

FLOREA : Da, știu eu că dacă ar fi vorba de ostatici, așa s-ar întîmpla... Decît, eu nu cred o boabă din tot ce spune.

UNGUREANU : Atunci dacă nu credeți...

FLOREA : Dacă nu credeți, ce ?... Ce ? Hai, dezleagă-ți limba și spune ! Ce ? Domnul primar s-a zăpăcit ?... Se poate, domnule primar ? Se poate să vă zăpăciți tocmai dumneavoastră, om al stăpînirii glorioase ?

UNGUREANU : Dacă dumneavoastră credeți... atunci vă rog să mă lăsați să plec.

FLOREA : Nu... n-ai să pleci pînă nu vei spune ce-mi pîndeai sub gardurile mele...

UNGUREANU : Dar nu pîndeam, coane Floreo. De ce vă luați după vorbele lui Ion ?

ION : Mă ! Să nu mă faci mincinos, că te fac pastramă... Viră-ți mințile în cap ! Ce ? Crezi că mă sperii ?

FLOREA : Și va să zică, nu vrei să spui ce-mi cătai sub garduri ? Nu ? Am înțeles acum. Decît, te previn. Ești primar al nemților. Bine ! Dar dacă te mai prind o dată că-ți calcă piciorul pe locurile astea, să știi că nu mai ieși întreg de-aici. Ai înțeles ?

UNGUREANU : Dar, cucoane...

FLOREA : Lichea nemțească ce ești ! Lasă că o veni ea vremea cînd s-or întoarce ai noștri... Vezi tu atunci ce-a însemnat purtarea ta de-acum... Și-acum, marș ! Pleacă, tîrîtură... Pleacă, să nu te väd.

UNGUREANU : Faceți rău...

FLOREA : Ce-ai zis ? Nu cumva vrei să-mi faci acu și morală ? Dă-l afară, Ioane ! Zvirle-l pe scări să se-nvețe minte cum să vorbească.

ION : Hai, acu să te judec și eu.

UNGUREANU : Să știți... dacă omul ăsta se atinge de mine...

FLOREA : Ce vrei ?

UNGUREANU : Să-i spuneți să s-astîmpere...

FLOREA : Și dacă nu vreau ?

UNGUREANU : Bine, atunci vedem noi...

ECATERINA : Amenință !

FLOREA : Ce-ai spus ? „Vedem noi !” Dar cu cine crezi tu că vorbești ?

UNGUREANU : Dacă dumneavoastră spuneți așa...

FLOREA : Ce anume ?

UNGUREANU : Că Ion poate să facă ce-o vrea.

FLOREA : Și dacă am spus ? Vii tu în casa mea să m-ameninți ? Pe mine ? Nu știu ce mă ține să nu-ți sfărîm capul de pereți... Pleacă ! Pleacă... Pleacă și să nu te mai văd, că se întâmplă o comedie ! (*Lui Ion.*) Scoate-l afară !

ION (*primarului*) : Poftim... Poftim, mă rog ! Hai să vedem și noi... Hai. (*Îl scoate afară.*)

(*Se aude un zgomot surd.*)

FLOREA : Să știi că Ion face un bucluc...

ECATERINA : Bine, dar ăsta-i bun să-i sfărîm capul ca la șerpi...

FLOREA : Bine, frate, așa-i, dar vrei să-ți ridici în cap toți nemții ? Licheaua asta e în stare să facă orice.

UNGUREANU (*galben de frică, izbucnind în odaie*) : Coane Floreo, apăra-mă... coane Floreo !

FLOREA : Ioane ! Ești nebun ?

ION : Viscază, coane Floreo. L-am dus și eu de umeri ca să nu se izbească de pereți, eă nu prea știe locul...

UNGUREANU : Îți bați joc de mine ?... Bine.

(*Intră, goana, Anica.*)

S c e n a 7

Acceași, Anica

ANICA : Arde-n sat, cucoană. E o grozăvie...

ECATERINA : Ce arde ? (*Se ridică storul, se vede focul.*) Vai de mine... Parcă ar arde tot satul... Ce vilvătaie...

UNGUREANU : Coane Floreo... dați-mi voie să plec. Vă rog. Am răspundere, coane Floreo...

FLOREA : Lasă-l, Ioane, să plece...

ION (*lui Ungureanu*) : Haide... marș...

FLOREA : Ioane !

UNGUREANU : Sărut mîna... (*Iese goana.*)

FLOREA : Ioane, ai să intri într-un bucluc... cu prostiile astea.

ION : Păi cuuuum... (*Dă să iasă.*) Îi dîr-dîie măselele de frică. Pînă-n sat am să-l duc, să scot apa din el...

FLOREA : Astîmpără-te...

ION : Păi mă duc și eu la foc, coane Floreo. Ce ? N-am voie ?... (*Iese.*)

ECATERINA : Ce foc !... Ce foc, Doamne !... (*Se aude o bătaie în geam.*)

S c e n a 8

Ecaterina, Anica, Florea

ECATERINA : Ce-i asta ?

ANICA : O fi Ion...

FLOREA : Nu se poate. Asta-i la geamul dinspre hambare. Dar cine să fie ?

ANICA : O fi vreo înșelăciune, coane Floreo... Să nu ieși dumneata afară... Lasă să vie Ion.

FLOREA : Ce dracu ? Sint copil ? Să văd eu ce-i. (*Dă să iasă. Se aude a doua bătaie în geam.*)

MIRCEA (*de-afară*) : Mamă...

ECATERINA : Glasul lui Mircea... Cine-i acolo ?

MIRCEA (*idem*) : Eu, mamă. (*Ecaterina vrea să deschidă fereastra.*)

FLOREA (*opriind-o*) : Nu deschide...

ECATERINA : Dar e Mircea, n-auzi ?

FLOREA : Ce să cate Mircea aici ?

ECATERINA (*deschide brusc fereastra*) : Mircea...

MIRCEA (*de-afară*) : Deschideți pe dîndos.

ECATERINA : Fugi, Anico, de deschide.

FLOREA (*lui Mircea*) : Intră prin față.

MIRCEA : Nu. S-ar putea să fiu văzut... că-i lumină...

ANICA : Stai, conașule, că deschid pe dîndos. (*Iese repede.*)

FLOREA : Închide geamul. (*Închide geamul. Pauză.*) Ce-o fi însemnînd asta ?

ECATERINA : Numai de n-o fi făcut vreo prostie.

FLOREA : Ce prostie ?

ECATERINA : Să fi fugit de pe front ?...

FLOREA : Ce ? Mircea ?... Vorbești fleacuri... Mircea ? A ! Prostii...

(*Intră Mircea, zdrențăros, și Anica.*)

S c e n a 9

Ecaterina, Florea, Mircea, Anica

MIRCEA : Sărut mîna, mamă.

ECATERINA : Ce-i cu tine ? În halul ăsta ?

MIRCEA : Vă spui eu... Sărut mîna, tată. Ce cald i-aici... la voi... De cînd n-am mai simțit eu căldura asta !... Vă uitați la mine ? Nu-s elegant, nu-i așa ?

FLOREA : Dar nu înțeleg ce-i cu tine.

MIRCEA : Am fugit...

ECATERINA : Tu ? Mircea ?

FLOREA : Și de unde ai fugit ? De pe front ?

MIRCEA : De pe front ?... Din lagăr...

ECATERINA : Din care lagăr ?

MIRCEA : De la prizonieri...

ECATERINA : Cum ? Tu ai fost luat prizonier ?

MIRCEA : Da, mamă.

ECATERINA : Cum asta ?

MIRCEA : Între Brăila și Siret...

ECATERINA : Dar cum ?

MIRCEA : Ei, cum... Cum se iau prizonierii...

ECATERINA : Te superi că te-ntreb ?

MIRCEA : Nu mă supăr, mamă, de ce să mă supăr... dar lăsați-mă o clipă să răsuflu... și-oi spune...

ECATERINA : Bine... Mircea. Iartă-mă dacă te-ntreb, dar ești copilul meu, vreau și eu să știu...

MIRCEA : Nu-i nimic, mamă... Dar tocmai fiindcă-s copilul tău, întrebă-mă mai bine dacă am mâncat ceva azi și ți-oi spune că n-am pus nici năfură-n gură...

ECATERINA : Bietul copil ! Anico, dă-i repede ceva de mâncare și... trebuie să-ți iei alte haine, pentru Dumnezeu... Ești într-un hal !... Du-te, Anico, și vezi ce găsești pe-acolo !...

MIRCEA : Mamă, să-mi faci ceva cald, că de două săptămîni de cînd am scăpat din lagăr numai mămăligă rece am mâncat... Și sufletul din mine e înghețat...

ECATERINA : Bine, băiatul mamei. Vezi, Anico... niște ouă... o friptură... nu ? Mircea ?...

MIRCEA : Da, mamă.

FLOREA : Și fierbe-i niște vin...

ANICA : Da... e bun, dar niște lapte fierbinte nu ai bea, conaș' Mircea ?

MIRCEA : Da... beau...

ECATERINA : Hai... dă fuguța, Anică...

ANICA : Numaidecît... (*lese.*)

MIRCEA : Ce cald i-aici la voi... Ce bine !... Ce bine-i c-am ajuns aici... Mamă, mamă, de-ați ști voi prin câte-am mai trecut... Doamne ! Și ce bine e că n-aveți nemți la conac. Tata trebuie să fie protejat...

FLOREA : Da... sînt foarte protejat ! Noroc că pe-aici sînt nemți puțini...

MIRCEA : De două ceasuri mă învîrt pe lângă garduri... Cînd să intru, am văzut și-o bătaie pe drum... Se băteau doi.

ECATERINA : Ion și cu Ungureanu, desigur.

MIRCEA : Da ?... I-am văzut cînd au ieșit de-aici, dar nu puteam să-i știu... Și mi-era teamă să m-apropii de dinșpe. Pe urmă, unul a luat-o la fugă spre sat.

FLOREA : Nu ți-am spus eu că Ion face prostii ?

ECATERINA : Lasă-l, să-l învețe minte...

FLOREA : Pe dracu ! Și-apoi se duce să vadă focul și-are să puie Ungureanu mîna pe el.

ECATERINA : Da' că la foc... numai grija asta o să aibă Ungureanu.

MIRCEA : Dar ce-i cu focul din sat ? Unde arde ?

ECATERINA : Dumnezeu știe... Parcă pe la școală... ori pe lângă școală...

MIRCEA : Pe-acolo-i și casa lui Petru al Vădanei.

FLOREA : Da, dar ce ?

MIRCEA : Păi, Petru m-a ajutat să fug... Chiar cu el am și venit... și el s-a dus acum să-și vadă casa.

FLOREA : Ce-ar fi să se fi aprins tocmai casa lui...

ECATERINA : Vai ! săracul !

FLOREA : Dar nu cred. Prea e mică... și vilvătaia asta prea mare.

MIRCEA : Da... dar casa lui e învelită cu stof...

ECATERINA : Ar fi groaznic... săracul... Și zici că Petru te-a ajutat să fugi ? (*Mircea afirmă.*) Care-i Petru ăsta ? Băietanul acela domol, așezat, rușinos... ginerele lui Căpriță ? A ! el e bărbatul Casandrei...

MIRCEA : Da... da... Bun băiat și curajos... Grozav de bine s-a purtat... Am fost tot împreună, pe toate coclaurile, de două săptămîni de cînd am scăpat... Și pe el îl prinsese odată cu mine, lângă Brăila... între bălți... Acolo au prins mulți, aproape un regiment, și ne-au dus aici în lagăr... Am avut noroc... Nu ne-au dus în Germania, că nu mai scăpam așa ușor...

FLOREA : Și cum ați scăpat ?

MIRCEA : Petru să trăiască... A gîtit o sentinelă...

FLOREA : Petru?! Omul ăsta bun... blind... liniștit...

ECATERINA : D-apoi în vremuri de-astea, cine nu-i fiară ?

FLOREA : Bine... dar să gîtuie un om așa, cum gîtui un pui de găină ? Ne-maipomenit...

ECATERINA (*lui Mircea*) : Și zici că a ucis sentinela... Și ?

MIRCEA : S-a îmbrăcat cu mantaua neamțului... S-a pus el de sentinelă... pe cînd eu tăiam sîrmele gardului.

ECATERINA : Dar alte sentinele nu erau ?

MIRCEA : Ba erau, dar alesesem o vreme de pîclă groasă... că altfel n-ar fi fost chip... Și am plecat. Ei... acu știi, mamă ? Mamă, mamă... ce bine-i aici... ce bine-i... Parcă n-ar fi fost toate decît un vis urît...

FLOREA : Dar Petru unde-i ? În sat ?

MIRCEA : Da... s-a dus pe-acasă...

FLOREA : Și dac-o da de vreun neamț ?

MIRCEA : Nenorocul neamțului, că nu mai scapă viu din ghearele lui Petru. Că tot așa ne-au ieșit pe drum doi în cale... și nu i-a iertat... Te miri ?

FLOREA : Nu știi din ce aluat oi fi făcut eu. Nu mai știu... Că eu n-aș fi în stare...

ECATERINA : Nici nu-i nevoie. Sînt ei destui în stare... Dar să știi că Petru dă

- cu ochii de nemții... Că nevastă-sa are tare urite purtări... Își face de cap cu nemții...
- MIRCEA : Casandra ?
- ECATERINA : Da.
- MIRCEA : Nu mai spune ! Și el, săracul, vorbea de nevastă-sa ca de Dumnezeu...
- ECATERINA : Să i se fi aprins și casa...
- FLOREA : Apoi, cînd s-abat relele... nu s-abate numai unul. Dar aflăm noi îndată... cînd o veni Ion.
- MIRCEA : A ! S-a dus Ion să vadă unde-i focul ?
- FLOREA : Da.
- MIRCEA : Dar ce mai face el ? Mi-era dor să-i mai văd, drept să vă spun... De Vasile-al lor au mai aflat ceva ?
- ECATERINA : E-așa de greu acumă de aflat... Numai noi am avut norocul să primim o scrisoare de la Andrei.
- MIRCEA : Dar cum s-a făcut minunea asta ?
- FLOREA : Apoi așa i-am zis și eu... minune... A trecut prin Rusia și Elveția... (*Ecaterinei.*) Și vezi ce mai pui-de-lele e și Andrei ? Scria că Mircea-i bine, că s-au întîlnit... că nu știu ce, și cînd colo Mircea prizonier... E adevărat că v-ați întîlnit ?
- MIRCEA : Da' de unde ! Așa face Andrei totdeauna, știe el că eu nu mă dau în brînci cu scrisul... și caută să mă înlocuiască. Știe că rău nu face...
- ECATERINA : Știi că s-a abătut pe-aici chiar în seara cînd au venit nemții...
- MIRCEA : Știu... am aflat de la un camarad de-al lui, din regiment... Dar era s-o pățească urît.
- ECATERINA : De ce ?
- MIRCEA : Cinci zile a rătăcit pînă a dat de urma regimentului. Erau să-l prindă nemții, i-au împușcat calul... A stat o zi întreagă ascuns în niște trestii în baltă și a trebuit să treacă printre liniile nemțești... A scăpat bine, a avut noroc... S-a ales numai c-o ștersătură de glonț la picior...
- FLOREA : Și nimic n-a scris din toate astea...
- ECATERINA : Mai bine-mi face cînd le aflu așa... În tăcerea lui este o mîndrie conștientă a lucrurilor frumoase pe care le-a făcut.
- MIRCEA (*schimbînd vorba*) : Mamă... dar mi-i foame...
- ECATERINA : O fi trebuit să faci focul... Așteaptă și tu puțin.
- MIRCEA : Dar mi-i și somn...
- FLOREA : Lasă că te odihnești tu bine.
- MIRCEA : Te cred...
- FLOREA : Și poate om avea norocul de n-or veni nemții în cantonament cîtăva vreme... Așa că vei avea o liniște completă.
- MIRCEA : Ce bine-ar fi să nu mă mai ascund atîta...
- ECATERINA : Totuși, trebuie să fii prudent
- MIRCEA : Asta... o știu eu.
- ECATERINA : Dar Petru al Vădanei unde rămîne ?
- MIRCEA : Ce să rămîie ? El pleacă înainte.
- FLOREA : Și tu pleci cu el ?
- MIRCEA : De... aș pleca și eu... Dar nu știu...
- ECATERINA : Cum ? Să rămîi tot timpul aici ?
- MIRCEA : De... știu eu ?
- ECATERINA : Dar dacă te-or prinde ?
- MIRCEA : De asta n-am eu grijă... Îmi durez o ascunzătoare de nu mă mai găsește nici dracul...
- ECATERINA : Dar atunci lipsești de la datoria ta...
- MIRCEA : Lipsesc din clipa în care am fost luat prizonier. Și asta nu-i vina mea... Dar ce ? Vă supără că rămîn ?
- ECATERINA : Nu, Mircea... Eu mă bucur că ești lîngă noi, decît că n-aș vrea să îți se întîmple cine știe ce... și mai ales n-aș vrea să fii vreodată acuzat că nu ți-ai făcut datoria toată.
- MIRCEA : Dar cine poate să mi-o reproșeze ? Eram prizonier, și dacă mi-am riscat viața, fugind din lagăr, am făcut-o știind că vin aici, lîngă voi, acasă... și fiindcă am avut prilejul să scap de mizeria de-acolo... Să plec pe front ? M-aș duce cu dragă inimă, dar, știu eu ce m-am pătesc ? Întrebați-mă ce-am suferit în astea două săptămîni. Nu... Pe iarna asta, în orice caz nu mai plec. Să mai dorm iar pe zăpadă... Nu mai pot... Am făcut-o o dată, de dragul vostru și de mila mea... nădăjduind că ajung aici la bine. Dar să mai îndur încă ? Nu mă mai simt în stare... Și drept să spun... nu mai am nici sufletul acela pe care-l aveam. Sînt deprimat... sînt obosit... Poate dacă m-oi mai odihni... și-o da în primăvară. Și chiar și atunci... la ce-aș pleca ? Să trec dincolo ?
- ECATERINA : Firește.
- MIRCEA : Dar știi tu, mamă, ce-nscamnă să treci printre liniile de foc ?
- ECATERINA : Andrei zici că a trecut !
- MIRCEA : Andrei... Andrei cred și eu că a trecut.
- ECATERINA : El cum a putut trece ?
- MIRCEA : Dar bine, mamă, atunci nu era un front format cum e acum... Tu nu înțelegeai că de la Dunăre și pînă sus, la Prut, e tot o rețea de sîrmă și sînt tran-

șee în care mișună, la fiecare doi pași, cite un soldat neamț... Apoi i-același lucru ?

ECATERINA : Dar Petru al Vădanei spuneai c-o să treacă.

MIRCEA : Petru nu știe ce spune. (*Pauză. Schimbă.*) Dar nu înțeleg stăruința voastră... ca și când v-ar părea rău că stau și-ați vrea să plec. Dacă e așa, eu pot să plec.

ECATERINA : Mirceo !...

FLOREA : Spui pentru a doua oară aceeași prostie. Tu trebuie să înțelegi că nu poate să-mi pară rău când îmi vine un copil acasă. Decît, ne întrebăm și noi... fiindcă eu unul n-aș vrea să am un copil căruia să i se poată aduce — mai târziu — cine știe ce imputări.

MIRCEA : Eu contez ca prizonier... Cui ce-i pasă unde sînt ?

ECATERINA : Dar atunci nu te mai numeri ca ostaș...

MIRCEA : Desigur...

FLOREA : Dar cum spui tu vorba asta ? Tu ? Dar asta nu-i permisă unui soldat, necum ție, ofițer... că doar ești ofițer, dacă nu mă înșel...

MIRCEA : Crezi că trebuie să mi-aduci aminte ? Dar ce vrei să fac atunci ? Să-mi vîr capul între rețelele nemțești ca să fac, ce ? Sînt nouăzeci și nouă de posibilități să fiu prins și numai una să scap... Și dacă mă împușcă... ori mă prind și mă întorc în cine știe ce alt lagăr... desigur în Germania, ori în Bulgaria... nu înseamnă că am fost netot de mi-am zvîrlit din mîini traiul bun de-aici și căldura... ?

ECATERINA : Dar poate izbutești să treci dincolo ?...

MIRCEA : Poate... Dar pentru poate ăsta, nu las eu binele de-aici...

FLOREA : Mult ții tu la binele de-aici, cam prea mult pentru vremuri ca astea.

MIRCEA : Da' cum să nu țin ? Ce mi-a folosit de mi-am făcut datoria pînă acum ? Ei da... mă-ntreb ce mi-a folosit, căci toate faptele... toate rezultatele n-au făcut altceva decît să năruiască în mine tot ce era entuziasm și vioiciune... Cu fiecare mort ce cădea alături — nevinovat și cîinește jertfit de ordine stupide, care-l vîrau în luptă fără să fie pregătit s-o întîmpine —, cu fiecare mort mi se sfișia cite o bucată de entuziasm... Nu-l mai am... Nu mai am nici încredere... Și nu mai am nici nădejde... Nu... nu mai am... Sînt incapabil să mă mai amăgesc și grozav de conștient că nu există o crimă mai mare decît războiul și nici o prostie mai mare ca jertfa asta stupidă pe care o

fac unii — îndemnați nu știu de ce — vîrîndu-și singuri capul la tăictor...

ECATERINA : Dar și Andrei s-a dus așa.

MIRCEA : Andrei... Andrei e un erou... Ei bine, eu nu-s.

FLOREA : Se vede, Mirceo... Se vede ! Iluzia libertății tale pretuiește în capul tău mai mult decît libertatea reală a... nu mai zic a țării... zic a familiei tale... A tatălui tău și a mamei tale... Rămii aici ! Ai toată libertatea pe care se vede că ai dorit-o.

MIRCEA : Nu, tată, n-am dorit libertatea asta — cum zici dumneata —, că înțeleg ce vrei să spui... Mi-era groază de prizonierat... Ți-o jur... și-am fugit de-acolo cînd am putut, cu destul risc... o știi... Dar, nu mă mai pot întoarce. Mi s-au sleit puterile... și truștii și sufletești. Mi s-au sleit. Cînd eram acolo, în mijlocul luptelor, nu simțeam... Era încordarea... erau nervii... era... nu știu ce mai era... Mă duceam... poate de teamă... poate de rușine... dar mă duceam... Trebuia să mă duc... Dar acum nu mai pot, sînt slab. Se vede că aveam puțină trăinicie de-am sfișit-o așa de repede... Că nu mai pot... E sleirea dusă pînă la capăt... e groaza — nu groaza de moarte, nu... dar așteptarea ei... apropierea ei... din fiecare clipă... Nu... nu mai pot... sînt așa de slab, că nu-mi mai pot ascunde nici rușinea slăbiciunii mele. Că mi-i rușine că am ajuns aici... Mă doare că trebuie să cad în ochii voștri... Ba da... ba da... Știu... Dar ce pot face ?... Sînt oare numai eu de vină că am avut un sufllet așa de moale ? Știu... tu ești tare... Și Andrei e tare... E dureros să fiu constrîns a face diferența asta... Dar... eu n-am suflletul vostru... Parcă aș avea un sufllet de femeie... Poate semăn mamei.

ECATERINA (*o mișcare de revoltă*) : Mie ? (*Privire reciprocă, cu Florea, apoi resemnare.*) Da, Mirceo... Se poate... Tu îmi sameni mie...

MIRCEA : Știu că vă amărăsc... iertați-mă... Și-acum dacă vreți să plec, eu plec... Poate e mai bine... să plec.

ECATERINA : Nu, Mirceo... rămii...

MIRCEA : Mamă... știu eu că tu ai vrea să rămîn... Că doar ești mamă, dar...

FLOREA : Te rog eu să rămii... Te înțeleg... Nu ești tu de vină că ești așa.

ANICA (*intrînd*) : V-am gătit masa, co-nașule. Poftim.

ECATERINA : Hai, Mircea, să mînci... (*Ies toți trei.*)

(*Florea e deprimat... Bătăi în ușă.*)

Florea, Petru al Uădanei

FLOREA : Care-i acolo ? (*Deschide ușa.*)

PETRU : Eu, sărut mina, coane Floreo...

FLOREA : Bine-ai venit, Petre. Mi-a spus tocmai Mircea... și-ți mulțumesc și eu că l-ai ajutat să scape... Ei, ai fost pe-acasă ?

PETRU : Fost...

FLOREA : Bun... Dar ce-a ars în sat ?

PETRU : Casa mea...

FLOREA : Ce ?... Casa ta ? Cum ? Dar de unde a luat foc ?

PETRU : Eu i-am dat foc...

FLOREA : Dar ce înseamnă asta ?

PETRU : Păcătoșenie omenească. Mi-i și rușine să mai spun...

FLOREA : Dar ce-a fost ?

PETRU : Ce să fie, coane Floreo... Ia, se păcătoșise de tot nevastă-mea... Casa mea ajunsese han... bai mai rău... Azi unul... miini altul... Și eu — vai de sufletul din mine — Dumnezeu știe pe unde-mi trudeam ciolanele. Dar să zic și eu că-i om, și că-i păcătos... și rîvnește... Dar cu nemții, coane Floreo?... Cu nemții?! Că poate ați auzit și alde dumnevoastră că, pe cît am înțeles eu, știa tot satul...

FLOREA : Și ce-a fost acum ?

PETRU : Ce să fie ? M-am dus să-mi văd casa... că ce spun nu-i de rușine — doream și eu de femeia mea, și de fată... Parcă eu știam?!... Și cînd ajung, văd petrecanie în casă... Petrecea cu nemții ; băuți, se vede că erau măscăroși... și întindeau mina... Și nevastă-mea rîdea și era veselă de parcă-l văzuse pe Dumnezeu. Și eu, în opt ani de trai, n-am văzut-o rîzînd de două ori. Și cînd am văzut asta... ce să spun, coane Floreo... m-a încolțit gîndul dracului și nu mă înduram, că mă gîndeam la fată... și mi se muiașe inima de jalca ei... Da' a dat Dumnezeu și-am văzut-o intrînd pe poartă — desculță, pe gerul ăsta — cu coșea ulcior de vin... tocmai pe ea o trimiteau, săraca, la miezul nopții să le-aducă băutură. Și am vorbit cu ea și-am îndreptat-o încoace... Pe urmă, am legat ușa casei cu centironul... am legat-o de nădejde... că ferestrele au fiare... Și-am cărat paie împrejurul casei... cît era de ajuns... Și-am dat foc...

FLOREA : Și-a ars tot ?

PETRU : Cum să nu ardă ?!

FLOREA : Și n-au scăpat cei dinăuntru ?

PETRU : Pe unde să scape... Și-apoi, și de-ar fi scăpat de foc... nu scăpau de mine...

FLOREA : Ce suflete aveți voi ? De unde scoateți voi cruzimea asta, pentru Dumnezeu ?

PETRU : Năcazul o scoate. Parcă ce simțem noi de vină...

FLOREA : Și ucideți oameni cum ai ucide muște...

PETRU : Păpușoiului trebuie să-i tai frații dacă vrei să lege rod... Și-acu, iaca de ce-am venit. Să nu vă fie cu su-părare... V-aș ruga să vă îndurați s-o țineți dumnevoastră pe fată cît oi fi eu la război. Că poate o da Dumnezeu să mă întorc... și mi-o plăti și eu cum oi putea.

FLOREA : Dar, firește, Petre... firește... ad-o aici.

PETRU : Îi la țata Anica, am adus-o cu mine... Unde era s-o las, săraca, că ea nu știe c-a lăsat-o Dumnezeu orfană de-acu încolo...

(*Intră Ion.*)

S c e n a 11

Florea, Petru, Ion

ION : Bine-ai venit, Petre.

PETRU : Bine te-am găsit, moș Ioane... De ce te uiți așa la mine ?...

ION : I-adevărat c-ai fost în sat ? Că spun oamenii...

PETRU : Fost...

ION : Tu ai dat foc ?

PETRU : Eu, moș Ioane... Prea era de rușine...

ION (*greu*) : Bine-ai făcut, Petre...

PETRU : Dar de Vasile... știi ?

ION (*privire tare, înțeles, șovăie, trece mina pe ochi*) : Și... de cînd... Petre ?

PETRU : Mai o lună... Pe dincolo de Brăila. Dac-om avea zile, om merge și ți-o arăta... c-am pus semn...

ION : Dumnezeu să-l ierte...

FLOREA : Dar ce-i ? Vasile ? Se poate ? Săracu' de tine, Ioane. Și biata Anica...

ION : Ei să nu-i spuneți, coane Floreo... că se și prăpădește...

PETRU : Și nici lui conaș' Mircea să nu-i spuneți... Eu m-am tot ferit... El are suflet de femeie și se-ntristează tare, și-l iubea mult pe Vasile... Ei ! Apoi mă duc și eu...

FLOREA : Unde ?

PETRU : Înapoi, la regiment...

FLOREA : Păi, regimentul e dincolo.

PETRU : Păi da... știu...

FLOREA : Știi tu cît e pină la front ?

PETRU : Ajung eu.

FLOREA : Și pe-o iarnă ca asta ?

PETRU : Am dus eu și mai la greu, coane Floreo.

FLOREA: Și cum ai să treci printre nemți?

PETRU: Oi vedea eu...

FLOREA: Or să te prindă, Petre, gîndește-te... și pe tine te împușcă.

PETRU: Hm... nu mă prind ei... Și dacă m-or prinde... doar tot c-o moarte-s dator... și viața n-am cumpărat-o. Apoi, sărut mîna, coane Floreo, și dumneata, moș Ioane... iartă-mă că ți-am vestit năcazul...

ION: D-apoi că-i mai bine să vie de la un prieten... că parcă ai mai luat și tu

dintr-însul... Drum bun, Petre. (Petru iese.)

S c e n a 12

Florea, Ion (covârșit)

ION: Apoi... să mă duc și eu...

FLOREA: Unde?

ION: La săivane... la pîndă... (Iese.)

FLOREA (*rămas singur, copleșit*): O! Lașitate!! (Cu milă, dezgust și rușine.)

CORTINA

A C T U L A L T R E I L E A

ZORI DE ZI

S c e n a 1

Anica (ațipită pe un jilt), apoi Florea (Se-aud bătăi în ușă.)

ANICA (*tresare*): Ha?... (Iar bătăi, mai tari.) Care-i acolo?

FLOREA (*de-afară*): Ia deschide.

ANICA: Dumneata erai, cucoane? (*Deschide. Florea intră. Anica vrea să mărească lampa.*)

FLOREA: Lasă lampa așa. (*Schimbă.*) Dar cine naiba v-a pus să închideți toate ușile?

ANICA: Păi, dacă am văzut că trece miezul nopții și dumneata tot n-ai venit, am socotit c-ai fi mas pe undeva.

FLOREA: Ei asta-i! Dar fie ce-o fi, ușile trebuie lăsate deschise. Am spus o dată și văd că nu vreți să înțelegeți.

ANICA: Bine, cucoane Floreo... Dar dacă ne-om pomeni odată cu cine știe ce jivină în casă... să nu zici că-i vina mea...

FLOREA: Eh! Fleacuri... Prostii... Păi nu vi-i destul că închid eu cu cheia la intrare cînd plec? Pentru ce obiceiul ăsta de-a încuia ușă de ușă... Dar de cînd frica asta?

ANICA: Păi, cucoane Floreo... noi, două femei singurele, cum să nu ne fie frică să stăm toată noaptea cu ușile vraise... Dumneata închizi la intrare, dar oblonul nu-l pot trage... și n-or să ne păzească două geamuri care sînt la ușă.

FLOREA: Apoi tu totdeauna le găsești clenci la toate.

ANICA: Le găsec... cum să nu le găsec, că doar nu-i noapte să n-avem inspecții nemțești... Și pe conaș' Mircea trebuie să-l vestim totdeauna la vreme... Numai cu ușa din față... asta nu se poate. Du-

mitale ți-i ușor să spui, că vii la ziuă... dar noi...

FLOREA: Viu la ziuă, da, viu la ziuă... Parcă n-are voie omul să întîrzie...

ANICA: Dar la urma urmii, îs proastă eu că mă pun de pricină... că doar nu-s lucrurile mele și nici băietul meu... Vreți să rămîneți fără ele? Faceți ce știți... iacă că eu nu mă mai amestec.

FLOREA: Eu atîta știu... Mie să nu-mi mai încuiati ușile. Asta-i... Ai înțeles?

ANICA: Înțeles... Numai s-o întreb și i pe cucoana... să vezi ce zice ea.

FLOREA: Cucoana are s-asculte ce spun eu... Ea își știe ale ei... și eu pe-ale mele. Scurt! (*Șovăie.*)

ANICA: Ce-i, coane Floreo? Ți-i rău?

FLOREA: Nimic... ameteală... Ei, acu du-te de te culcă.

ANICA: Sărut mîna.

FLOREA: Și lasă deschisă ușa din dos...

ANICA: Ușa care dă afară?

FLOREA: Ei da, ușa care dă afară.

ANICA: Dumnezeu să mă bată dacă pricep eu ceva...

FLOREA: Nici nu-i nevoie să pricepi. S-o lași deschisă, cum spun eu... Da'... Ecaterina doarme?

ANICA: Așa cred... că s-a culcat de mult.

FLOREA: A lăsat lampa aprinsă, se vede...

ANICA: O fi lăsat-o... Mai aveți ceva cu mine?

FLOREA: Nimic... Somn ușor.

ANICA: Sărut mîna. (Iese.)

S c e n a 2

Florea, Ecaterina

FLOREA (*după plecarea Anicăi, face lampa și mai mică, se apropie de ușa Ecaterinei, de sub care scapă o fișie de lumină. Ascultă, apoi deschide ușa în-*

- cet... dă cu ochii de Ecaterina, face un pas înapoi, surprins): A! Tu nu dormeai.
- ECATERINA: M-a trezit vorba voastră... Da' unde-ai fost pînă acum?
- FLOREA: Pe la săivane.
- ECATERINA: Iar la săivane?
- FLOREA: Iar...
- ECATERINA: Bine, dar ce-i acolo... la săivane, ca să stai tu pînă la ziuă... Uite, e trecut de patru ceasuri... Se luminează. Floreo.
- FLOREA: Ce?
- ECATERINA: Ce-i cu tine, Floreo?
- FLOREA: Nimic, ce vrei să fie? Du-te și te culcă. Trebuie să fii și tu obosită.
- ECATERINA: Lasă-mă pe mine acum. Spune-mi, Floreo, ce-i cu tine? (*Vrea să mearască lampa.*)
- FLOREA: Las-o așa.
- ECATERINA: Dar de ce?
- FLOREA: Fiindcă așa vreau eu.
- ECATERINA: Floreo... de ce mă chinuiești? De ce mă torturezi? De ce nu vrei să-mi spui tu nimic din ce te frămîntă? Spune?
- FLOREA: Ce vrei să-ți spun, femeie?
- ECATERINA: S-a mai întîmplat ceva?
- FLOREA: Dar nu s-a întîmplat nimic. Ce să se întîmple...
- ECATERINA: Atunci ce e?
- FLOREA: Ei! Mă scoți din sărite cu sicciiala asta... Ce ai... Ce e... Ce s-a întîmplat... Dar lasă-mă în plata Domnului și vezi-ți de treabă...
- ECATERINA: Dar ce înseamnă tonul ăsta?
- FLOREA: Înseamnă că să te duci să te culci... asta-i...
- ECATERINA: Dar niciodată nu mi-ai vorbit așa...
- FLOREA: E! Niciodată... Sint enervat că mă sicci așa.
- ECATERINA: Te sicciie interesul meu? Ai vrea atunci să nu bag de seamă... să te las să te frămînti... și eu să nu știu nimic din pricinile care te fac să fii așa? Tu ești bolnav... Nervii tăi is sfărîmați...
- FLOREA: Prostii...
- ECATERINA: Nu, Floreo... Nu... nu... De cînd te-ai întors din lagăr, de altfel, tu nu mai ești așa cum erai înainte... Și-acum, de citva timp mai ales, nu te mai cunosc... Dar oricîți nervi ai avea... oricîte griji ți-ar veni pe cap, n-ar putea să te schimbe pînă aici... Simt așa de bine că te roade ceva, că te chinuiește ceva... Și tăcerea din care nu vrei să ieși mă torturează. Dar, pentru Dumnezeu, o viață întregă am trăit-o în bună pace... și-acu, la bătrînețe, să ne-o întinăm cu mărunțișuri? În nu-
- mele copiilor noștri, te rog, spune-mi... deschide-ți inima cum făceai pînă acum și spune-mi... Ce s-a mai întîmplat? Ce?
- FLOREA: Dar nimic, omule... nimic.
- ECATERINA: Atunci de ce piei ceasuri întregi... de ce colinzi neștiut de nimeni?... De ce-ai stat pînă în vremea asta la săivane?
- FLOREA: Am avut treabă...
- ECATERINA: Pînă acum?
- FLOREA: Firește că pînă acum, de vreme ce-am stat.
- ECATERINA: Și ce-ai făcut acolo?
- FLOREA: Ei, lasă-mă naibii cu interogatoriul ăsta — nu-mi mai ucide și tu nervii, că-mi iau pălăria și plec...
- ECATERINA: În halul ăsta nu te-am văzut niciodată...
- FLOREA: Știu... Nici eu nu m-am văzut. Dar fiindcă m-ai nimerit așa, du-te și te culcă și lasă-mă să mă liniștesc... că întrebările tale nu mă liniștesc... Înțelege, nu mă liniștesc...
- ECATERINA: Bine, Floreo, dar e datarea mea.
- FLOREA: Te scutesc... și lasă-mă acum, că am treabă...
- ECATERINA: Treabă, acum?...
- FLOREA: Lasă-mă! Pentru ultima oară îți spun... Lasă-mă... că... Ah! Capul! (*Șovăială, mina la cap, crispat.*)
- ECATERINA: Ce-i, Floreo? Ți-e rău?
- FLOREA: Capul... Oboseala... nervii...
- ECATERINA: Și nu vrei să te odihnești deloc... Noptile toate le faci pe la săivane... Zilele muncești ca un rob... Cum n-ai să ajungi aici? Haide și te culcă... Dar haide... Ce mai ai de făcut? Pentru numele lui Dumnezeu, nu vezi că te ucizi?
- FLOREA: Dar nu măucid... Nu pot să măucid.
- ECATERINA: Dar ce-s vorbele astea?
- FLOREA: Rodul unei vieți. (*Schimbă.*) Și-acum... du-te, te rog, și te culcă... fiindcă trebuie să mă liniștesc puțin.
- ECATERINA: Dar ce mai ai de făcut acum?
- FLOREA: Îl aștept pe Ion.
- ECATERINA: Ion? Iar s-a întors? Și unde l-ai întîlnit? La săivane?
- FLOREA: Da... la săivane...
- ECATERINA: Și iar nu dormi... Dar de ce te chinuiești așa? Pentru ce? Tu nu vezi că ești bolnav, Floreo... arăți rău la față... tot mai rău... Privirea ta are ceva îngrozitor într-însa. De ce nu te odihnești?
- FLOREA: Nici odihnă nu mai merită cînd ajunge cineva la vîrsta mea și cade cum am căzut eu.
- ECATERINA: Dar termină odată cu copiăriile astea.

FLOREA : Copilării ? Nu vezi — pentru Dumnezeu — că nu mai sînt în stare nici să mă mai zbat ? Și ultimul pic de încredere ce-l mai aveam în mine l-am pierdut...

ECATERINA : Dar pentru ce ?

FLOREA : Drumul cel rău.

ECATERINA : Aceeași obsesie... aceeași obsesie...

FLOREA : Am apucat pe drumul cel rău, Ecaterino. M-a înșelat răsîntia, și-am greșit... Am văzut prea tîrziu... și mă ducea curentul, fără voia mea, tot mai departe, tot mai jos... Și cînd m-am cheltuit tot și scăpasem de vîntul care mă ducea... nu mai puteam să mă întorc înapoi, să pornesc pe cealaltă parte a răsîntiei.

ECATERINA : Dar și eu am mers cu tine alături.

FLOREA : Tu te-ai întors la vreme. Pe mine lupta m-a istovit, pe tine te-a făcut mai tare... Și-așa m-afund... și mă înec în mine însumi ca într-o mlaștină... Oh !

ECATERINA : Dar ce copilărească-i demoralizarea asta... E copilărească și vinovată, ca și demoralizarea care l-a adus pe Mircea unde l-a adus.

FLOREA (*strigînd*) : Ei da... la dezertare... Aici m-a adus... Da... da... aici, Ecaterino...

Am știut că Ion pentru două palme a ucis oameni... Pentru că m-au închis și mi-au batjocorit bătrîneța n-am fost în stare să ameninț măcar. Pentru moartea, moartea lui Vasile, nu-i zi să nu piară cite o bestie... Nu cred c-aș fi în stare săucid... măcar unul. Nu sînt în stare... chiar dacă mi-ar pieri amîndoi băieții... Am dezertat de mult... și pe fiecare zi dezertez tot mai mult...

ECATERINA : Dezertezi ? Dar de la ce dezertezi ? Că n-aveai nici o datorie... Nu ești ostaș...

FLOREA : Tocmai tu spui ? Dar nici Ion nu era.

ECATERINA : Dar Ion avea de răzrunat un copil... singurul copil.

FLOREA : Și eu aveam de răzrunat moartea unei credințe întregi... moartea mea... Dar înainte de moartea lui Vasile ?

ECATERINA : E altă fire... Tu ai suflul prea bun, prea iertător...

FLOREA : Dar nu-s iertător — pentru Dumnezeu —, scrișnește ura în mine, mă istovește, mă ruinează... și nu pot, nu pot apăsa pe trăgaciul puștii. Că nopți întregi am stat la pîndă... De sute de ori am ochit bestia care trecea, dar niciodată n-am fost în stare să apăs... Îmi îngheta degetul pe trăgaci... Îs blestemat... is blestemat să nu pot ucide, după cum is blestemat să nu

pot plînge... Și mă năruiesc, mă năruiesc pe fiecare zi, pe fiecare clipă, și nimic, nimic nu mă ajută... De nicăieri o mîngiere...

ECATERINA : Dar eu, Floreo...

FLOREA : Tu ? Tu, Ecaterino, ești o sfîntă bună și tare... Dreaptă și neiertătoare... Îmi spui vorbe bune și mă copleșești cu priviri pline de milă și de dispreț...

ECATERINA : Floreo, îți pierzi mințile...

FLOREA : Ba da... ba da... Așa e... Nu te feri... că ai dreptate... Dar ce mai poți tu să-mi dai ?... Vorbe... Unei slăbiciuni ca asta a mea, îi trebuiești fapte, fapte, nu vorbe... Că din vorbe și din lipsă de fapte s-a adunat atîta slăbiciune. Îmi trebuie un fapt — un singur fapt — să-mi vie în ajutor. Ia spune, Ecaterino. Oare dacă potera ar veni să-l roage pe Mircea să ia căpitania... oare ce-ar face Mircea ? Spune... Ce crezi ? S-ar putea să primească cinstea asta ?

ECATERINA : De ce să nu se poată ?

FLOREA : Spune... Unul ca el, care a greșit, nu din greșeală, a greșit din felul lui de a fi... adică n-a greșit față de el, ci față de ceilalți, ar putea vreodată să repare, să se întoarcă ?...

ECATERINA : Dacă-și recunoaște greșeala.

FLOREA : Și-i destul, crezi ?

ECATERINA : Dar cu voință...

FLOREA : Dar dacă nu e voință, sau dacă e prea puțină... sau dacă nu-i deajuns și-o mai slăbește otrava unui creier îmbibat de prostii care tiranizează cele mai omenești porniri... Spune! (*Deprimat.*) Așa-i că nu se poate ?... Nu se poate, Ecaterino... nu se poate... Nu pot zbura șerpui... nu... Și cînd se urcă în vîrfurile copacului... tot se tîrăsc...

ECATERINA : Floreo, eu am început să mă tem de răsîntia asta mare... Toată deprimarea asta, toată slăbiciunea ta nu le mai pot înțelege... Și din ce au pornit ? Dintr-o greșeală a unui copil cu nervii sleiți de război. Dar judecă-te și vezi-mă și pe mine... M-a durut ca și pe tine greșeala lui, dar judecă... am judecat și eu, îl vei înțelege cum l-am înțeles și eu și-l vei ierta... cum l-am iertat și eu... La răsîntii care apar fără veste, suflatul omenesc lesne încercă drumul... Trebuie iertat. Dă-i prilej să se întoarcă înapoi... întărește-l dacă-i slab, și se va îndrepta... Ce prilej i-ai dat tu să-și revie ? Și ce pildă i-ai dat tu ? De ce să ceri pildă de la unul care e îndrituit să-ți ceară el pildă ? Încearcă... Ești dator să încerci și dacă ne-o ucide... ne ucide pe-amîndoi...

(*Se aud pași.*)

FLOREA : Du-te de-l scoală... Trebuie să fie Ion... (*Ecaterina iese.*)

S c e n a 3

Florea, Ion

FLOREA : Cine-i acolo ?

ION : Eu, cucoane Floreo...

FLOREA : Intră, te așteptam... (*Ion lasă pușca lângă ușă.*) Pe nevastă-ta ai văzut-o ?

ION : Trec eu pe-acolo pe urmă.

FLOREA : O să se facă ziua și n-ai să mai poți...

ION : Ce să-i fac?... Oî vede-a miini noaptea... Știi, coane Floreo, că azi-noapte au mai adus nemții o sumă de soldați.

FLOREA : Pentru ce ?

ION : Ca să ne dea de lucru nouă... Dar ce ai, coane Floreo ?

FLOREA : Capul mă doare și-s cam obosit...

ION : Te-a slăbit năcazul, cucoane. M-a slăbit el pe mine, că-s învățat... d-apoi pe dumneata, cum nu te-a slăbi?... Ba zău... Ești tare tras la față... Tocmai vorbeam cu Hristache de asta... De când te-au închis pare-mi-se că se trag toate astea...

FLOREA : Se poate...

ION : D-apoi c-așa trebuie să fie... Când vine pacostea ca din senin... ce ? mai este de vorbit ?! Pătimiși și dumneata pentru mine... și degeaba... că tot la codru mi-a fost scăparea...

FLOREA : Bine c-ai scăpat...

ION : D-apoi cum nu era să scap ? Nu-mai că am dus-o cam greu pînă s-a deziernat... Acu ne-am răz bunat și noi... Mai mare dragul să fluieri în codru și să faci vinătoare de nemți... O mai da Dumnezeu și-or da ai noștri atac la front, cum s-aude... și i-or goni... ne vede Maica Precista...

FLOREA : Greu...

ION : Ce greu, coane Floreo ? Păi cum s-aude că s-au strîns ai noștri și s-au gătit de bătaie, îi zvîrle peste cap de zici că n-au mai fost... Păi neamțu', dușmanu-i tare cît se simte mai mult și mai tare înarmat... Dar cînd e vorba de bătaie în parte, îi scapără călcîiele... Păi nu-i cunosc eu ?! Mamă... Întreabă-mă să-ți spun...

FLOREA : Cine știe, Ioane, de n-or fi și astea povești...

ION : Ce povești, cucoane, că spunea și Petru... l-ai auzit... Și-apoi a mai picat unul cu potera, acu pe înserat, și-a spus... Și de ce să spuie povești ? Ca să avem mai multă tragere de inimă la o-morît nemți ? Ba zău, că nu-mi vine să

cred... Și să mă întorc și altfel... Păi de-ar ști ei că-i altfel și n-ar mai trage nădejde că vin ai noștri, cine s-ar înfunda în codru și nu s-ar duce la el acasă?... Că acu li se dă drumul pe iscălitură... la toți... Și-om rămînea în poteră doar doi-trei... care sîntem mai deocheați... Și nu-i nevoie să mai supărăm lumea, cum te supărăm pe dumneata acu... și nici să-l punem la năcaz cum l-om pune pe conaș Mircea... dac-o primi... bun înțeles.

FLOREA : Dar ce ? Asta-i năcaz ?

ION : D-apoi că nici bucurie nu-i să-ți dai pătîșorul curat și mîncărica bună, pe-un braț de iarbă umedă și pe-o pasăre pîrjolită în grabă...

S c e n a 4

Florea, Ion, Mircea și apoi Ecaterina

MIRCEA : Ce-i, tată ?

FLOREA : Spune-i tu, Ioane.

MIRCEA : A, Ioane ! Noroc... Dar nu ți-i frică ție d-or pune gheara pe tine ?

ION : Unde dă Dumnezeu să dau cu ochii de ei... Sărut mîna, coană Ecaterino !

V-ați sculat, ori nici nu v-ați culcat ?

ECATERINA : Sint sculată de mai de mult...

ION : Iaca mai facem năcazuri... Dar așa-s vremurile, că de voie, de nevoie... năcăjești lumea.

ECATERINA : Năcazul ăsta e bucurie, Ioane... numai de n-o pune mîna pe voi... Că prea umblați și voi mult... și ei se cam păzesc...

ION : D-apoi, coană Ecaterino, ne păzim și noi destul... că și-acu la tot colțul stau cîte doi-trei... Nu c-aș fi eu grad... dar ni-i frăția scumpă și nevoia ne-a legat să ne apărăm... O fi el meșter dracul, dar mai mare-i bunătatea lui Dumnezeu... Și noi nici păgîni nu sîntem, nici fapte păgînești nu facem...

MIRCEA : Îți fi făcînd fapte creștinești...

ECATERINA : Mircea !

ION : Păi, conaș Mircea, la jaf nu ne dăm... case nu aprîndem și biserici nu batjocorim...

MIRCEA : În schimb, ucideți...

ION : Păi, lupul dacă înhață mielul, de ce să-l uciți, săracul... că doar tot de foame îl ia...

MIRCEA : Bine... bine... îi fi avînd tu dreptate... dar războiul își are regulile lui.

ION : Le-o fi avînd, nu zic... dar cine se ține de ele ?

MIRCEA : În orice caz, voi nu vă țineți...

ION : Păi, cum să mă țin eu cînd femeile le-au batjocorit, oameni nevinovați au ucis și din biserici au făcut grajduri...

Ce să mai spun de ce-au luat cu hapa de la gura săracului... Păi, dacă-i regulă... să fie pentru toți, conaș' Mirceo, așa se cade... Și pe urmă, mai știu că dulăul nu se supără de-l latră coteiul... și dacă o javră mititică năzuiește cu dinții la el, mi ți-l înșfacă de ceafă... îl flocăie o dată, îl bușește de pământ și-și cată de treabă... Și dă... îs ciini... nu oameni... Conu Florea — că acu' nu-i fac o vină din asta — spunea că nemții îs nație învățată și cu scaun la cap... Noi nu prea cunoaștem la învățatură, ce să zic, dar parcă altfel ne închipuiam noi învățatura asta...

FLOREA: Ai dreptate, Ioane... Ai dreptate...

MIRCEA: În sfârșit... treaba voastră... Dar ce voi ai să-mi spui?

(*Intră Petru al Uădanei.*)

S c e n a 5

Aceiași, Petru al Uădanei

PETRU: Sărut mîna...

ION: Petru?... Bine-ai venit...

PETRU: Eu, moș Ioane... Iaca iar m-a adus nevoia pe-aici.

ION: N-ai putut trece?

PETRU: Cum să nu pot? Trecut... Numai că n-am avut ce face într-o zi și-am plecat c-o patrulă de la tranșeele noastre la ale lor... Și m-au prins iar. Cu zece inși nu eram să mă bat eu singur. Dar știam eu că scăp iar... așa că mare pagubă nu-i... Și iote c-am scăpat.

FLOREA: Ai fugit din lagăr?

PETRU: Păi ce era să mă mai duc pînă acolo? Din tren... am sărit... Am venit să vă mai văd și să-mi văd și fata... și mă întorc înapoi, că dăm atac...

ECATERINA (*veselă*): Cînd, Petre?

PETRU: Apoi, pe azi, pe mîini... mare lucru de n-o începe.

ION: Mamă... cum aș mai chiui... Și cînd pleci înapoi, Petre?

PETRU: Păi azi, mîini... oi sta vreo zi și pe la poteră, că-mi plăcu... Am dat de ei la poartă... Ai pază, moș Ioane, ca gheralii...

ION: Am, Petre... și potera bună... dar căpitan n-avem... De-aceea am venit aici să-l rugăm pe conaș' Mircea... dac-o vrea...

MIRCEA (*trezit*): Ce spui? Și ce vreți de la mine?

ION: Am crezut eu că nu prea-i rost de bucurie... da' să-ți spun că nu-i pagubă de-o vorbă stricată... Uite, conaș' Mircea, ce-i... Noi acu sîntem în poteră patruzeci și trei de suflete și-avem de toate, și puști... și cartușe... oameni vred-

nici sîntem, fricoși și n-avem de ce fi, ascultători am fi... numai un lucru ne strică... n-avem de cine să ascultăm...

MIRCEA: Da. Și?

ION: Și ne-am gîndit noi că ne trebuie un căpitan...

MIRCEA: Mda.

ION: Și-au zis unii — ce mai la deal la vale, am spus și eu... că tot ești dumneata aici... român de-ai noștri... voinic-voinic... deștept-deștept — ofițer-ofițer... ce să zic... Și-așa ne-am hotărît să te rugăm să fii căpitanul nostru... Iaca asta era...

MIRCEA (*către Florea și Ecaterina*): Voi știati de asta?

FLOREA: Da...

MIRCEA: Și care-i părerea voastră?

ECATERINA: Mai trebuie părerea noastră?

MIRCEA: Măcar a tatii... Ce zici?

FLOREA: Despre ce?

MIRCEA: Despre oferta asta...

FLOREA: Că-i o mare cinste care ți se face... o cinste neașteptată...

MIRCEA: Asta-i părerea ta?

FLOREA: Nu-ți vine a crede, poate?

MIRCEA: Nu...

ECATERINA: Mirceo!

MIRCEA: În primul rînd, mă mir cum tatăl meu nu găsește altceva mai bun de zis decît că e o cinste oferta asta de căpitanie a unei bande ce n-are nici în clin nici în mîncă cu armata...

ION: Păi, avem treizeci și opt de soldați, conaș' Mircea.

MIRCEA: Ce fel de soldați?

ECATERINA: Mircea... ia seama ce vorbesti.

FLOREA: Lasă-l în pace să spuie... Să-ți răspund eu la întrebarea ta: sînt soldați români...

MIRCEA: Ce cauți în codri...

FLOREA: Tu întrebi?

ECATERINA: Mircea! Florea, te rog...

FLOREA: Dar lasă-mă-n pace... Și zi, ce cauți în codri? Dar unde-ar trebui să fie? Răspunde, te rog... ar trebui să fie pe front? Nu? Pe front... acolo sînt ostașii vrednici... Acolo ai un frate, dacă nu mă înșel, și-acolo ar trebui să fie toți! Nu?

MIRCEA: Și ce-i cu asta?

FLOREA: A! Ce-i cu asta? De ce întrebi atunci ce cauți în codri? Ai vrea să fie vîriți pe sub paturi ori în ascunzătorii speciale?

MIRCEA: Tată! Dar...

ECATERINA: Floreo... nu mai continua, îmi sfișie inima discuția asta...

FLOREA: Ție ți-o sfișie? A mea e sfișiată toată!... O rană din care fiece vorbă a lui rupe fărîmiță... Dar cine

ești tu ? Cine ? Ce vrednicie ai arătat ? Spune !

ECATERINA : Pentru toți dumnezeii, te rog, Floreo... termină !

MIRCEA : Dar nu-mi trebuie apărarea dumitale, mamă... Ce vină îmi poți aduce mie la urma urmei ? Ce vină ?

FLOREA : Ce vină ? Nu știu cum ai luptat pe front.

MIRCEA : A ! Nu știi, desigur ?... Atunci c-am fost prins prizonier...

FLOREA : Nu știu cum ai fost prins prizonier...

MIRCEA : Dacă ajungi să mă insulti, atunci prefer să termin...

FLOREA : Nici vorbă... Că nu-ți convine să spui ce-a fost mai târziu... O știu !... Că-i așa de față. *(Arată pe Petru.)*

MIRCEA : Tată !

ECATERINA : Dar mă ucizi, Floreo...

FLOREA : Da... am lovit bine ! Ai dat peste asta în lagăr... Și-ai scăpat, datorită lui... Ai ajuns până aici teafăr... datorită tot lui... și-apoi vezi... asta știu... o știu bine... o știu grozav de bine, chinuit de bine ! Și când aceste toate le știm toți de-aici... mai ai obrazul să arunci insulte unor oameni care au meritul de a-și cinsti uniforma tirindu-și zilele în codri, fără hrană și fără culcuș, făcând aici războiul pe care nu-l pot face dincolo... unde-ar trebui ! Mai ai obrazul ?... Iar când acești oameni îți oferă cinstea, cinstea pe care n-aveai dreptul s-o aștepti... îți oferă singura reabilitare pe care o poți avea, tu zeflemisești ?

MIRCEA : Dar mi se pare că sînt liber să am o părere, și o am...

FLOREA : Spune-o... haide...

MIRCEA : E nedemn aceea ce fac ei. Și mai nedemn ar fi din partea mea să primesc...

ECATERINA : Mircea, ia seama ce vorbești.

FLOREA : Lasă-l ! Vreau să-l aud... Și-așa ! Este nedemn... Dar cu dreptul căror virtuți, murdărești tu vrednicia, vrednicia unor suflete sănătoase ?

MIRCEA : Cu dreptul convingerilor mele.

FLOREA : Convingeri ? Tu vorbești de convingeri ?

MIRCEA : Da... Și dacă nu-ți place că stau aici, mîine mă duc și reintru în lagărul de prizonieri... O ! Aceasta mi-i mai ușor de suportat de mii de ori decît mișelia la care mă îndemn.

ECATERINA : Mircea... îți pierzi mințile...

FLOREA : Mișelie ? Ce e mișelie ? Să ucizi dușmanii țării tale ?

MIRCEA : Dar asta înseamnă a-i ucide pe la spate, și-i mișelie...

FLOREA : Ucide-i prin față, ostaș vi-tează... Ucide-i prin față, ca să nu fie mișelie... Spărgeai geamuri și strigai război odioasă, cînd nu-l credeai că vine... Și azi, în miezul lui... în cel mai otrăvitor miez al miezului lui, îmi faci înaltă morală ?

MIRCEA : Ți-o repet, e o convingere...

FLOREA : Uită-te împrejurul tău și convinge-te... Vezi satul pustiit... și hambarele goale, vezi căruțele rămase cu un singur cal... Vezi bisericile batjocorite și închisorile sfințite de surghiunul nevinovaților, și uită-te la mine, tatăl tău... Om cu părul alb... vîrît în pușcărie ca un tilhar de rînd. Uită-te și admiră-ți teoriile ! Că mi-ai fost drag, mi-ai fost cel mai drag și te-am trimis în război cu inima înghețată de teamă c-o să te pierd... Dar te-am trimis din mîndrie... că neam de neamul meu a fost curat și și-a făcut datoria... Nu voiam război... știi bine, dar a venit și m-am închinat în fața lui. Și-a ajuns războiul la graniță, la un pas de mine, și-am început a-l pricepe și a-l ierta, că era apărare... Și-au venit încoace dușmanii... și era luptă pe viață și pe moarte... Și-n năruirea tuturor gândurilor mele... în fața pămîntului meu călcat de dușmani, aveam o mîngiere — o singură mîngiere și-o singură mîndrie... Slăbiciunea, slăbiciunea... greșeala mea... o acopereau copiii mei pe front. Și tu... tu, cel mai drag mie... Dar într-o bună zi, mi-ai venit... prizonier... scăpat... Eram vesel, eram fericit... Mă așteptam, voiam să te văd făcînd lucruri mari... îndreptînd tu păcatele mele, că am păcătuit față de pămîntul ăsta, am păcătuit... Și tu... tu te-ai înfipt aici. Îți spuneam din gură să rămii și sufletul țipa, urla în mine... „Du-te... du-te acolo... pe front... Du-te și te bate !” Și tu rămînei... Luni de zile... zi de zi, ceas de ceas... am așteptat să țîșnească din ochii tăi, din gura ta hotărîrea... hotărîrea de a pleca... Că nu ți-o puteam spune eu... Slăbiciunea mea îmi îngheța cuvintele pe buze. Și... tu rămînei, rămînei aici înfipt să-mi amintești veșnic slăbiciunea mea... s-o văd în tine crescută îndoită... înzecită... înmiută... Înțelegi tu chinul ăsta de fiecare clipă ?... Știi tu ? Poți tu pricepe ce-a fost pentru mine ziua cînd m-am întors dintre baionete și te-am găsit totuși aici, ca și mai înainte ? Știi tu ce-ai făcut ? Că mă credeam lecut și tare. Și mă credeam în stare săucid, să plătesc și eu măcar o dată cum plătise

Ion de-atâtea ori... Dar mi-ai ieșit înaintea, slăbiciune... Și m-ai zdrobit... tu, copil pe care nu te mai vreau de când știu că ești cu totul al meu... nu te mai recunosc... Bătrîneța mea lasă m-a o-sîndit...? De ce nu m-a apărat tîne-rețea ta?... De ce? de ce? de ce? dezertorul! (*O convulsie... durere de cap.*)

MIRCEA : Tată !..

ECATERINA : Floreo, termină... Termină odată.

ION : Coane Floreo, lasă, coane, că nu-i nimic...

PETRU : Coane Floreo...

FLOREA (*înăbușit*) : Ai să ai și tu o mulțumire... În loc de a ucide cîțiva nemți, ai ucis pe tatăl tău. Umanitatea îți va fi recunoscătoare... De ce? De ce, Ecaterino, plătesc eu așa de scump greșelile?... De ce?... Va să zică, nu vrei...

PETRU : Lasă, coane Floreo, că om rămînea și fără căpitan, dacă-i nevoie. Măcar că mai drag ni-i era să (*arată la Mircea*)... că multe zile nu mai sînt.

ION : Bravo, Petre... Să trăiești, căpitane ! (*Zgomot afară. Ion iese repede.*)

ECATERINA : Dar ce înseamnă asta ?

FLOREA : Ecaterino, pe Andrei al nostru or să-l înainteze căpitan... Lupta bine Andrei, lupta bine... Spuneau soldații, Petru !

ECATERINA : Petru ?

FLOREA : Da. A trecut peste tranșeele lor. A stat vreme lungă la regimentul lui... și a căzut iar prizonier, și-a scăpat, și iar pleacă, și iar... și iar, și...

ECATERINA : Floreo ! Ce ai ?

FLOREA : Vreau să vie Andrei...

ECATERINA (*speriată de delirul lui*) : Floreo...

FLOREA : Nu-i nimic... o clipă de amețală.

S c e n a 6

Acciași, Ion aducînd pe Ungureanu

ECATERINA : Ce-i asta ?

FLOREA (*fixează cu ochi fîroși pe Ungureanu*) : Ha, ha... Noroc mare... Uite c-a venit...

ION : Păi... acu l-am adus, să vă luați rămas bun de la el... că nu-l mai vedeți. I-a venit și lui veleatul.

PETRU : Da' ce-i, crișmare?...

ION : Ce crișmar? Dom' primar nemțesc...

PETRU : Hai ?

ION : De pe urma lui a luat conașu' închisoarea și eu calea codrului... Ei, acu ți-a venit veleatul.

FLOREA : Il ici...

PETRU : Il iau... să trag clopotele păduriu cu el în ștreang...

FLOREA : Unde l-ați găsit ?

ION : Era ascuns în livadă... l-au adus oamenii...

FLOREA : Ce cătai în livadă ?

UNGUREANU (*clănțănind, livid, descompus*) : Coane Floreo... nu-i adevărat...

ION : Dar în urmă, cine erau cei care s-au ascuns în șant?... Are complici.

UNGUREANU : Nimeni... nu era nimeni...

FLOREA : Da' ce cătai la ceasul ăsta pe-aici?... Ha ! Ha ! Ai văzut bine... A venit vremea răfuileii...

UNGUREANU : Coane...

FLOREA : De ce tremuri? Hai? Că doar nu te-i fi simțind vinovat... hai? (*Ris.*)

UNGUREANU : Coane Floreo...

FLOREA : Ce-i? Ei, ce mai voiai acu de la mine? Ce mai cătai pe-aici?... Vrei să mă duci iar ?

UNGUREANU : Credeți-mă, cucoane, că n-am fost eu de vină.

FLOREA : Cred, cum să nu cred... Și hambarele singure s-au golit... Boii singuri au plecat...

UNGUREANU : A fost ordin... coane Floreo, am avut ordin, să dea Dumnezeu să nu...

FLOREA (*izbucnind*) : Taci, năpîrcă, nu spurca numele lui Dumnezeu... Cum de te-a iertat pînă acuma pe fața pămîntului? Cum ?

UNGUREANU : Da' ce-s eu de vină... coane Floreo.

FLOREA : Și lingă moarte minți, ticălosule? Că lingă moarte ești... uite-l... îl vezi... el are să-ți știe de știre... îl vezi? Pe mîna lui ai încăput bine...

UNGUREANU : Coane Floreo... să nu vă faceți păcatul ăsta...

FLOREA : Care păcat...

UNGUREANU : Să nu mă lăsați pe mîna lor.

FLOREA : Dar nu cumva ai vrea să te ucid eu? Cum te-aș ucide... Dar nu... nu-mi murdăresc eu mîinile cu tine, păcătosule... Nu... lasă să te spînzure, să-ți atîrne leșul de creangă... și să te bată vîntul... slugă nemțescă !

UNGUREANU : Coane Floreo... sărut mîna, coane Floreo...

FLOREA (*il izbește în lături*) : Departe de mine... departe. (*Se simte atras, parcă ar vrea să-l apuce de git. Se scutură.*) Nu ! Ion... are să-ți vie de hac. Ion... auzi ? Uite-l ici... Vezi în ochii lui cum te cheamă moartea... uită-te bine.

UNGUREANU : Coane Floreo... fie-vă milă de mine...

FLOREA : Ceri milă ? Da' ai avut tu milă de cineva vreodată ?

UNGUREANU : Coană Ecaterino... să vă dea Dumnezeu sănătate.

FLOREA : Pleacă din fața ei... Pleacă...

UNGUREANU : Dar am copii, coane Floreo... Coană Ecaterino... am copilăși...

FLOREA : Și eu am...

UNGUREANU : Moș Ioane...

ION (*tintă, fioros*) : Vrei ceva ?

UNGUREANU : Să nu mă omoriți... (*Plins.*)

FLOREA : Nu ți-e rușine, să plîngi ca o muiere...

UNGUREANU : Coane Floreo... sărut mîinile... (*Urea să fugă.*)

ION (*îl prinde de gît*) : Oho !... Stai la judecată... Ce poftă aș avea eu să te gîtuiesc așa, încetșor... așa.

ECATERINA (*tipăt*) : Ioane ! Lasă-l !

UNGUREANU : Așa, coană Ecaterină... Dumneata ești suflet bun... în genunchi te rog... Apără-mă, coană Ecaterină... (*Se aud împușcături. Ungureanu se ridică. Împușcături mai dese... Ungureanu începe a ride... E scăpat de primejdie.*) Aha ! Au venit... Aha !

ION : Cine-s ?

UNGUREANU : Nu te răsti !... Straja... a venit... Aha ! Mă spînzurați ?

ION : Conaș' Mircea, hai afară... că de-acu nu mai este de ales ! Toți sîntem la primejdie.

FLOREA : Răspunde, Mircea !

PETRU : Ce facem cu asta ?

UNGUREANU (*încet*) : Să nu te duci. Scapă-mă, și te scap și eu. (*Mircea, îngrozit, se dă în lături.*)

FLOREA : Nu răspunde ! Să rămîie aici să-l păzească pe Ungureanu, ori să fugă cu el... Să fugă... Amîndoi... tot o apă... tot o apă...

MIRCEA : Tată !

FLOREA : Dați-mi o pușcă mie...

ECATERINA : Floreo, ce vrei să faci ?

FLOREA : Tu du-te imediat la fetește... Stați laolaltă. Ce face Andrei ?

ION : ...Du-te. Dați-mi o pușcă.

MIRCEA : O pușcă. I-a mea ! (*Apucă pușca. Lui taică-su.*) Rămii aici.

ECATERINA { (*înnebuniți de*

FLOREA { (*bucurie*) : Mirceo !!

FLOREA : Mirceo... (*Urea să spuie ceva, nu poate; cu greutate, urlînd aproape.*) Am cîștigat un băiat !... Am cîștigat !

MIRCEA (*celorlalți*) : Haidem ! (*Ies.*)

FLOREA : Am cîștigat un băiat ? Ecaterino, de ce plînge Mircea ? De ce plînge acuma ? (*Împușcături aproape.*) Du-te

la Anica... du-te... să fii ferită, că aici poate vin gloanțe... (*Un geam spart.*) Du-te... (*Ecaterina iese.*)

S c e n a 7

Florea, Ungureanu

(*Împușcături multe afară*)

UNGUREANU : Dă-te într-o parte să plec...

FLOREA : Ce ?

UNGUREANU : Dă-te la o parte.

FLOREA : Ești nebun ?

UNGUREANU : Aha ! Mă spînzurați ? Vă spînzur eu pe toți... Pe toți... Că-s douăzeci afară... douăzeci de voinici, nemți !... Aha ! Mă spînzurați... V-arăt eu...

FLOREA : Taci.

UNGUREANU : V-arăt eu spînzurătoare...

FLOREA : Taci, ticălosule...

UNGUREANU : Auzi... Tot mai multe... tot mai tare... Vin și te urci... te urci încet spre spînzurătoare.

FLOREA : Taci. Taci... că...

UNGUREANU : Aha ! Rideai ? Rid eu acum...

FLOREA : Taci... Taci, bestie ! Taci !

UNGUREANU : Spînzurătoare...

FLOREA (*s-a repezit la el, îl strînge de gît... Încep tunurile departe. Împușcături tot mai tari*) : Mă spînzuri ? Mă spînzuri ?

UNGUREANU : Coane...

FLOREA (*înnebunit*) : Spînzură-mă... Spînzură-mă... Spînzură-mă... Încet... așa... încet. (*Îl îngenunche, îl lasă jos treptat.*) Nu da din mîini... încet... așa... așa... încet... încet... Dă drumul lui Andrei... s-a dus... A scăpat Andrei... (*Rămine uitîndu-se la el și ride. Tunul s-aude tot mai tare. Împușcăturile, idem.*)

S c e n a 8

Florea, Ecaterina

(*Afară, zorile*)

ECATERINA : Florea... Mircea a fost împușcat... Mircea...

FLOREA : Sssst ! Mircea plînge... Tu știi de ce plînge ? Pentru că vine Andrei...

ECATERINA : N-auzi ? Mircea a murit... Florea... Ce-i asta, Florea ?

FLOREA : Vreau să vine Andrei. (*Apoi, violent.*) Mă spînzură... (*Crescendo.*) Mă spînzură !... (*Se repede la geam, îl deschide, urlînd.*) Veniți... Mă spînzură... Andrei... Andrei... Mircea plînge... Veniiți !...

C O R T I N A

Desene de VICTOR ION POPA